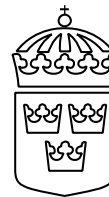

Regeringens proposition

2021/22:69

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

---

Prop.
2021/22:69

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 9 december 2021

Magdalena Andersson

Lena Hallengren
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen) trädde i kraft den 10 januari 2021. Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av januari 2022. Lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020. Även den lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av januari 2022.

Det epidemiologiska läget är i dag bättre än när lagarna infördes men pandemin pågår fortfarande. Det är svårt att förutse hur läget kommer att vara när lagarna upphör att gälla, men erfarenheterna talar för att det finns behov av en fortsatt beredskap efter utgången av januari 2022. Det föreslås därför att lagarnas giltighet förlängs till utgången av maj 2022 i syfte att säkerställa en fortsatt god beredskap.

I denna proposition föreslås också att det vid en förlängning av lagarna efter januari 2022 bör göras vissa ändringar i lagarna. Ändringarna innebär bl.a. att bemyndigandena för regeringen att meddela föreskrifter om förbud eller nedstängning tas bort. Vidare föreslås att kraven på smittskyddsåtgärder för serveringsställen anpassas till vad som gäller för de verksamheter som regleras av covid-19-lagen.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag	5
2.2	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:862) om ändring i lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617)	11
3	Ärendet och dess beredning	12
4	Covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	13
4.1	Covid-19-lagen	13
4.2	Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	14
4.3	Lagarna förlängdes fyra månader till utgången av januari 2022	14
5	Lagarnas giltighetstid bör förlängas med fyra månader	16
6	Ändringar bör göras i covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	29
6.1	Bemyndigandena om förbud och nedstängning tas bort efter januari 2022	29
6.2	Vissa ytterligare anpassningar bör göras i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	32
7	Ikraftträdande	40
8	Konsekvenser	41
8.1	Övergripande konsekvenser	41
8.2	Konsekvenser för företag och verksamhetsutövare	42
8.3	Konsekvenser för det allmänna	44
8.4	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	45
9	Författningskommentar	47
9.1	Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag	47
9.2	Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag	50
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och	

	lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (S2021/06915)	53
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	54
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	61
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	62
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 december 2021	63

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:862) om ändring i lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617).

Riksdagen beslutar att förkorta motionstiden till sju dagar.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen¹, som gäller till utgången av januari 2022²,

- dels* att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022,
- dels* att 12 § ska upphöra att gälla,
- dels* att 3, 4, 7, 10 och 11 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Den som driver ett serveringsställe ansvarar för att

1. serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks och att besökare kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra,

2. verksamheten i övrigt organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras, och

3. det finns rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras.

Första stycket gäller även vid entréer till sådana lokaler och områden, om den som driver serveringsstället äger eller på annan grund disponerar över entréområdet.

4 §

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet har tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs.

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet utövar tillsyn över att föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 § följs.

¹ Senaste lydelse av 12 § 2021:7.

² Lagens giltighetstid senast förlängd 2021:860.

7 §

Den nämnd som avses i 4 § får i sin tillsynsverksamhet besluta de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.

Den nämnd som avses i 4 § får i sin tillsynsverksamhet besluta de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen och för att de föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 § ska följas.

Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder enligt 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som driver ett serveringsställe ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,

2. minsta avstånd mellan besökare,

3. begränsning av öppettider, eller

4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Föreskrifter som meddelas med stöd av första stycket får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

11 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att serveringsställets öppettider ska begränsas, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Föreskrifter enligt 10 § får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Föreskrifterna får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa.

Regeringen får under samma förutsättningar, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda.

Föreskrifterna bör utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta

*Föreskrifter som meddelas med åtgärder för att förhindra smitt- Prop. 2021/22:69
stöd av första och andra styckena spridning.
får inskränkas till att gälla inom ett
visst geografiskt område.*

Denna lag träder i kraft den 31 januari 2022.

2.2 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, som gäller till utgången av januari 2022¹,

dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022,

dels att 12, 13, 15 och 24 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 12, 13, 15 och 24 §§ ska utgå,

dels att 5, 7–11 och 14 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Särskilda begränsningar avseende följande verksamheter och platser får införas genom föreskrifter enligt 7–11 och 14 §§ eller genom beslut i enskilda fall enligt 16 §:

1. allmänna sammankomster och offentliga tillställningar,
2. gym- och sportanläggningar, badhus, bibliotek, museer, djurparker, campingplatser och andra platser för fritids- eller kulturverksamhet som är öppna för allmänheten,
3. köpcentrum, varuhus, gallerior, butiker, serviceinrättningar och andra handelsplatser som är öppna för allmänheten,
4. kollektivtrafik och inrikes flygtrafik, och
5. platser för privata sammankomster.

Användningen av platser dit allmänheten har tillträde får begränsas genom föreskrifter enligt 12–14 §§.

7 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som anordnar en sådan allmän sammankomst eller offentlig tillställning som omfattas av ordningslagen (1993:1617) ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet deltagare,
2. minsta avstånd mellan deltagare med anvisade platser,
3. begränsning av tiden för sammankomsten eller tillställningen, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att allmänna sammankomster och

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2021:861.

² Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

³ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

8 §⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver verksamhet på en plats för fritids- eller kulturverksamhet ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. begränsning av öppettider, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att platser för fritids- eller kulturverksamhet ska hållas stängda.

9 §⁵

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver verksamhet på en handelsplats ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. begränsning av öppettider, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att handelsplatser ska hållas stängda.

10 §⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver kollektivtrafik eller inrikes flygtrafik eller ansvarar för lokaler eller områden som är avsedda att användas av resenärer i kollektivtrafik eller flygtrafik, ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet personer på färdmedel,
2. begränsning av antalet personer i lokaler eller på områden som är avsedda att användas av resenärer,
3. begränsning av den tid under vilken trafiken bedrivs, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att kollektivtrafik och inrikes flygtrafik inte får bedrivas.

⁴ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

⁵ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

⁶ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att smittskyddsåtgärder ska vidtas av den som, inom ramen för en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt, använder eller, direkt eller indirekt, upplåter en lokal, ett område eller ett utrymme för en tillställning eller någon annan liknande privat sammankomst. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet deltagare,
2. begränsning av tiden för sammankomsten, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om förbud mot sådan användning och upplåtelse som avses i första stycket.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om sådana serveringsställen som avses i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Första stycket gäller inte i fråga om sådana serveringsställen som avses i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

14 §

Föreskrifter som meddelas med stöd av 7–12 §§ får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

Föreskrifter som meddelas med stöd av 7–11 §§ får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

Denna lag träder i kraft den 31 januari 2022.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:862) om ändring i lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617) i stället för lydelsen enligt lagen (2021:862) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2021:862

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den
1 februari 2022.

Denna lag träder i kraft den 1 juni
2022.

3 Ärendet och dess beredning

Lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen) trädde i kraft den 10 januari 2021 (prop. 2020/21:79, bet. 2020/21:SoU23, rskr. 2020/21:159). Lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020 (prop. 2019/20:172, bet. 2019/20:SoU25, rskr. 2019/20:360). Lagarna är tidsbegränsade och gäller till utgången av januari 2022 (prop. 2020/21:219, bet. 2021/22:SoU3, rskr. 2021/22:1).

I samband med att riksdagen den 22 september 2021 antog propositionen Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2020/21:219), med förslag att förlänga lagarna till utgången av januari 2022, tillkännagav riksdagen att regeringen senast den 12 november 2021 skulle återkomma till riksdagen med en skrivelse där regeringen redogör för vidtagna åtgärder med anledning av lagarna och sin inställning till lagarnas fortsatta giltighetstid (bet. 2021/22:SoU3 punkt 1, rskr. 2021/22:1). I samband med beredningen av skrivelsen avsåg utskottet att inhämta behövlig information. Om utskottet inte ansåg att det fanns skäl för att lagarna skulle fortsätta att gälla avsåg utskottet med stöd av sin initiativrätt att föreslå att riksdagen skulle upphäva lagarna. Den 3 november 2021 beslutade regeringen skrivelsen Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (skr. 2021/22:62). Riksdagen beslutade den 8 december 2021 att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2021/22:SoU8, rskr. 2021/22:88).

Promemorian Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (S2021/06915), med förslag om att covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022, har tagits fram inom Regeringskansliet (Socialdepartementet). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Socialdepartementet (S2021/06915).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 18 november 2021 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag som överensstämmer med lagförslagen i denna proposition. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Skäl för förkortad motionstid

Det epidemiologiska läget är i dag bättre än när lagarna infördes men pandemin pågår fortfarande. Det är svårt att förutse hur läget kommer att vara när lagarna upphör att gälla, men med en ökad smittspridning i Europa och osäkerheter kring vaccinets effekt på sikt samt risken för nya virusvarianter finns det behov av en fortsatt beredskap. Lagarna bör därför förlängas innan de löper ut vid utgången av januari 2022. Regeringen anser att det finns synnerliga skäl för riksdagen att besluta om förkortad

4 Covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

4.1 Covid-19-lagen

I covid-19-lagen finns allmänna bestämmelser om skyldighet att förebygga smittspridning. Lagen ger vidare möjlighet att, genom föreskrifter eller genom beslut i enskilda fall, införa särskilda begränsningar för vissa verksamheter och platser för att motverka trängsel eller på annat sätt förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Sådana föreskrifter och beslut får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning. Föreskrifterna och besluten får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. Lagen möjliggör träffsäkra åtgärder som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt.

Lagen innehåller bemyndiganden som rör allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, platser för fritids- eller kulturverksamhet, handelsplatser, kollektivtrafik och inrikes flygtrafik samt platser för privata sammankomster. Bemyndigandena innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på smittskyddsåtgärder. Regeringen får också, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om förbud eller nedstängning.

Vidare får regeringen meddela föreskrifter om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek på platser dit allmänheten har tillträde. Slutligen får regeringen eller den kommun som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om förbud mot att vistas på vissa särskilt angivna platser. Föreskrifter som meddelas med stöd av lagen får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

Vissa föreskrifter om förbud och föreskrifter om nedstängning ska underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades.

En länsstyrelse får i enskilda fall besluta om särskilda begränsningar av en viss verksamhet om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning. Sådana beslut kan avse begränsningar för en allmän sammankomst, offentlig tillställning, plats för fritids- eller kulturverksamhet, handelsplats, kollektivtrafik och inrikes flygtrafik eller en plats för privata sammankomster. Som en yttersta åtgärd får en länsstyrelse besluta att en viss verksamhet ska förbjudas eller att en viss plats ska hållas stängd.

Länsstyrelserna utövar tillsyn enligt lagen. Polismyndigheten har dessutom befogenheter att bl.a. ställa in eller upplösa allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det finns också bestämmelser om befogenheter för den som bedriver kollektivtrafik eller inrikes flygtrafik.

Den som bryter mot en föreskrift om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek eller förbud mot att vistas på en viss särskilt angiven plats döms till penningböter.

Beslut från en länsstyrelse eller från Polismyndigheten får enligt lagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Lagen kompletteras av förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (begränsningsförordningen), se avsnitt 6.

4.2 Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Enligt lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ansvarar den som driver ett serveringsställe för att vidta smittskyddsåtgärder, t.ex. att se till att lokaler utformas på ett sådant sätt att trängsel undviks.

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet utövar tillsyn enligt lagen. Beslut enligt lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder. Vidare får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas. Regeringen får också, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. Föreskrifter om nedstängning eller begränsning av öppettider får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område. Föreskrifter om nedstängning ska underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades.

Lagen kompletteras av förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, se avsnitt 6.

4.3 Lagarna förlängdes fyra månader till utgången av januari 2022

Den 4 augusti 2021 redovisade Folkhälsomyndigheten sitt uppdrag om att analysera risken för ökad smittspridning och nationella och regionala klusterutbrott under hösten och vintern 2021 (S2021/05258). Enligt myndigheten finns det en betydande risk för utbrott, framför allt bland ovaccinerade personer. Analyserna visade också att dessa utbrott riskerar att bli relativt stora. Folkhälsomyndigheten bedömde att klusterutbrott borde kunna hanteras förutsatt att det finns en fortsatt bra beredskap med en hög uppmärksamhet på lokal ökning av antalet fall (utbrott) samt en god tillgång till testning och smittspårning. Av rapporten framgår även att en bred testning och en omfattande smittspårning är fortsatt viktigt, inte minst för att snabbt upptäcka eventuella lokala ökning av fall för att tidigt kunna begränsa och innesluta smittspridningen.

Med hänsyn till behovet av en god beredskap för att kunna vidta åtgärder beslutade regeringen den 12 augusti 2021 propositionen Fortsatt giltighet

av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2020/21:219). I propositionen föreslogs att de båda lagarna skulle fortsätta att gälla till utgången av januari 2022. Den 22 september 2021 antog riksdagen regeringens förslag att förlänga covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen till utgången av januari 2022 (bet. 2021/22:SoU3, rskr. 2021/22:1). Riksdagen tillkännagav samtidigt att regeringen senast den 12 november 2021 skulle återkomma till riksdagen med en skrivelse där regeringen redogör för vidtagna åtgärder med anledning av lagarna och sin inställning till lagarnas fortsatta giltighetstid (bet. 2021/22:SoU3 punkt 1, rskr. 2021/22:1). I samband med beredningen av skrivelsen avsåg utskottet att inhämta behövlig information. Om utskottet inte ansåg att det fanns skäl för att lagarna skulle fortsätta att gälla, avsåg utskottet med stöd av sin initiativrätt att föreslå att riksdagen skulle upphäva lagarna.

Till följd av riksdagens beslut om fortsatt giltighet av lagarna beslutade regeringen den 23 september 2021 att förlänga begränsningsförordningen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen till utgången av januari 2022.

Den 15 oktober 2021 fick Folkhälsomyndigheten i uppdrag att analysera behovet av att covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen skulle ha fortsatt giltighet fram till utgången av januari 2022 samt behovet av lagarna under våren 2022, dvs. efter januari 2022 (S2021/06987). Folkhälsomyndigheten lämnade en första redovisning den 27 oktober 2021 genom rapporten Uppdrag att bedöma behovet av fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. I rapporten bedömde Folkhälsomyndigheten att lagarna bör gälla till utgången av januari 2022, mot bakgrund av att covid-19 är en ny sjukdom där kunskapsläget ständigt går framåt samt på grund av ökad smittspridning i Europa. En andra redovisning av uppdraget lämnades den 3 december 2021, där myndigheten redovisade sin bedömning av behovet av lagarna efter januari 2022 (se vidare avsnitt 5).

Regeringen beslutade den 3 november 2021 om skrivelsen Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (skr. 2021/22:62). I skrivelsen redogör regeringen för vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av lagarna sedan deras ikraftträdande. I skrivelsen redogörs det även för att lagarna har varit nödvändiga för det allmänna för att kunna hantera covid-19-pandemin. Vidare redogörs i korthet för vilka stödåtgärder som införts för att mildra de negativa konsekvenserna för de verksamheter och företag som träffats av de begränsningar som införts med stöd av lagarna. Därefter redovisades Folkhälsomyndighetens bedömning om lagarnas fortsatta giltighet till utgången av januari 2022. Avslutningsvis redogörs det för att regeringen vidhåller bedömningen, i enlighet med propositionen, att lagarna bör gälla till utgången av januari 2022.

Skrivelsen överlämnades till riksdagen den 4 november 2021 för fortsatt hantering. Den 8 december 2021 beslutade riksdagen att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2021/22:SoU8, rskr. 2021/22:88).

5 Lagarnas giltighetstid bör förlängas med fyra månader

Regeringens förslag: Covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022. De tillfälliga bestämmelser i ordningslagen som anknyter till covid-19-lagen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget, t.ex. *Barnombudsmannen, Domstolsverket, Folkhälsomyndigheten, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs kommun, Juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet, Linköpings kommun, Länsstyrelsen i Dalarnas län* (som yttrar sig för samtliga länsstyrelser), *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Region Norrbotten, Smittskyddsläkarföreningen, Socialstyrelsen, Svensk Kollektivtrafik, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Åklagarmyndigheten. Sveriges ridsidrottsförbund* förstår regeringens behov av en fortsatt beredskap för att kunna vidta åtgärder för det fall att den pandemiska utvecklingen skulle förvärras och framhåller att för idrottsrörelsen innebär en fortsatt giltighet av covid-19-lagen förutsättningar för en väsentligt högre träffsäkerhet i möjligheterna att begränsa sådan verksamhet som faktiskt skulle kunna medföra ökad risk för smittspridning, jämfört med den träffsäkerhet som enbart ordningslagen och smittskyddslagen medför. *Fairlink* framför liknande synpunkter.

Justitiekanslern (JK) framhåller att det är av yttersta vikt att de åtgärder och de bemyndiganden som nu föreslås att förlängas inte gäller längre än nödvändigt eftersom de innebär omfattande begränsningar i flera av de grundläggande fri- och rättigheter som följer av regeringsformen och Europakonventionen. JK framför vidare att den närmare bedömningen av om åtgärder är nödvändiga och ändamålsenliga oundvikligen måste ske i samband med utfärdandet av lagförslagen och det smittläge som råder då. Dock framstår det enligt JK som rimligt med en viss fortsatt beredskap efter januari 2022. *Svenska kyrkan* lämnar liknande synpunkter och anser att en bedömning av om lagarna ska förlängas eller inte måste vila på en förnyad analys av det rådande läget vad gäller smittspridning och vaccination. En sådan analys behöver göras i nära anslutning till beslut om åtgärder. *Företagarna* är kritiska till förslaget och efterfrågar en mer ingående analys och motivering om varför lagarna, som begränsar grundlagsfästa fri- och rättigheter, behöver förlängas tre månader i förväg. *Visita* avstyrker den föreslagna förlängningen och anser att lagarnas giltighetstid endast ska vara till utgången av januari 2022 och anser för det fall en förlängning av lagarna ändå skulle ske, att det bör vara med en betydligt kortare tid än den i promemorian föreslagna.

Även *Riksdagens ombudsmän (JO)* anser att det vid en förlängning av lagarna bör övervägas om giltighetstiden behöver vara fyra månader. För att säkerställa att lagarna inte gäller längre än nödvändigt anser JO också att det bör övervägas om det finns behov av att, under giltighetstiden, lämna en liknande redogörelse till riksdagen som regeringen lämnade i

skrivelsen i början av november (skr. 2021/22:62). Vidare framhåller JO att även om de mest ingripande bemyndigandena tas bort innehåller covid-19-lagen bestämmelser som medför långtgående delegation av normgivningskompetens från riksdag till regering och möjliggör ingripande begränsningar av grundlagsskyddade fri- och rättigheter. JO understryker därtill att det vid en lagreglering av det här slaget är särskilt viktigt att den demokratiska processen respekteras och att enbart åtgärder som bedöms absolut nödvändiga utifrån aktuella förhållanden kommer i fråga. Några ytterligare remissinstanser, bl.a. *Fastighetsägarna Sverige*, *Svenska kyrkan* och *Tågforetagen*, lämnar liknande synpunkter om att de åtgärder som införs med stöd av lagarna måste vara proportionerliga med hänsyn till att skydda liv och hälsa samt till åtgärdernas effekt för att minska smittspridningen. SKR anser att regeringen bör förtydliga hur förslaget om förlängning innebär en beredskap för nya utbrott och vilken typ av situation som krävs för att lagarna kommer att användas genom införande av ytterligare restriktioner.

Vidare framför bl.a. *SJ AB*, *Svensk kollektivtrafik* och *Stockholm Live AB* att regeringen och de myndigheter som är bemyndigade att meddela föreskrifter behöver ha en konstruktiv, lyhörd och kontinuerlig dialog med verksamhets- och branschföreträdarna för att öka åtgärdernas träffsäkerhet och se till att åtgärderna blir ändamålsenliga.

Sveriges advokatsamfund accepterar promemorians förslag mot bakgrund av att bemyndigandena för regeringen att meddela föreskrifter om förbud eller nedstängning tas bort.

Länsstyrelsen i Dalarna län (som yttrar sig för samtliga länsstyrelser), *Linköpings kommun* och *Malmö kommun* lämnar synpunkter om att en förlängning av lagarna innebär en fortsatt tillsyn av företag och verksamheter, vilket medför ekonomiska konsekvenser både för kommuner och länsstyrelser.

Fastighetsägarna Sverige anser att dagens ordning, med t.ex. tillfälliga lagar och förordningar, är mycket svåröverskådlig och anser därför att en utredning bör tillsättas för att ta fram en permanent pandemilag.

Skälen för regeringens förslag

Det epidemiologiska läget har förbättrats men en fortsatt beredskap krävs

Pandemin till följd av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 pågår fortfarande i Sverige och i omvärlden. Även om läget har förbättrats menar Folkhälsomyndigheten att det finns en risk för fortsatt och ökad smittspridning i Sverige, främst i form av nationella och regionala klusterutbrott (Risk för ökad smittspridning och nationella och regionala klusterutbrott, S2021/05258). Hittills (t.o.m. den 8 december 2021) har över 15 100 dödsfall bland personer med bekräftad covid-19-infektion rapporterats i Sverige och över 1 220 000 personer har konstaterats smittade av viruset. Smittspridningen har de senaste veckorna ökat i flera länder i Europa. I Sverige har smittspridningen varit relativt stabil under hösten 2021, men har den senaste tiden ökat. Därtill har en ny virusvariant upptäckts som fått namnet omikron. I dagsläget finns det mycket begränsad kunskap om den varianten, men flera länder har vidtagit åtgärder för att förhindra variantens spridning. Den 8 december 2021 var

14-dagarsincidensen (antalet bekräftade fall av covid-19 under 14 dagar) 272 fall per 100 000 invånare och det är fortsatt regionala skillnader. Den 8 december 2021 vårdades 51 patienter på grund av covid-19 inom intensivvården. Samtidigt pågår fortfarande vaccinationer mot covid-19 och allt fler invånare är vaccinerade. Vaccination är det viktigaste och effektivaste redskapet för att stoppa pandemin, lindra följderna och bidra till att färre människor blir allvarligt sjuka och avlider i sjukdomen covid-19. Sedan vaccineringen inleddes i december 2020 har över 84 procent av befolkningen över 12 år fått minst en dos vaccin och över 79 procent har fått två doser (t.o.m. den 7 december 2021).

Att förhindra trängsel minskar risken för smittspridning i samhället

Risk för spridning av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 uppstår i första hand när människor kommer i fysisk kontakt med varandra. Särskilt stora risker uppkommer om det samlas många människor under lång tid på en begränsad yta.

Offentliga platser där många människor typiskt sett samlas och där situationer med trängsel och smittspridning kan uppstå är t.ex. handelsplatser, platser för fritids- och kulturverksamhet, kollektivtrafik samt restauranger och barer. I sådana miljöer samlas människor som inte annars skulle mötas, vilket ökar risken för att nya smittkedjor uppstår.

Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (t.ex. demonstrationer, religiösa sammankomster, konserter, teater- och biograf föreställningar, tävlingar och uppvisningar i sport och idrott, danstillställningar, tivolinöjen, marknader och mässor) är till sin natur öppna för allmänheten och syftet med sammankomsten eller tillställningen är normalt att människor ska göra eller uppleva något tillsammans. Även om det kan vara en stor skillnad mellan olika typer av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, utgörs de ofta av arrangemang och verksamheter där människor samlas som annars inte skulle ha träffats. Ibland sker detta på en begränsad plats under en begränsad tid, ibland under en längre tid. Det kan handla om arrangemang såväl utomhus som inomhus vilket innebär att risken för smittspridning kan variera. Gemensamt för sådana situationer är dock att om någon bär på smitta så finns det risk för smittspridning till ett större antal personer. Detsamma gäller såväl privata som arbetsrelaterade sammankomster vid vilka många människor träffas.

Begränsningar för att förhindra trängsel har införts med stöd av lagarna

Covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ger regeringen, förvaltningsmyndigheter och kommuner möjlighet att vidta åtgärder för att motverka trängsel eller på annat sätt minska risken för smittspridning i sådana miljöer där människor samlas som normalt inte träffas och där trängsel eller andra nära kontakter kan uppstå. Genom lagarna kan regeringen, och den eller de myndigheter eller den kommun som regeringen bestämmer, införa tvingande begränsningar om andra mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga. För att säkerställa att reglerna följs innehåller lagarna också bestämmelser om tillsyn. Med stöd av covid-19-lagen beslutade regeringen förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19

(begränsningsförordningen). Förordningen trädde i kraft samma dag som covid-19-lagen, dvs. den 10 januari 2021, och innehöll då bestämmelser om begränsningar för allmänna sammankomster, offentliga tillställningar, gym- och sportanläggningar, badhus, handelsplatser och platser för privata sammankomster. Den 14 februari 2021 infördes också bestämmelser om krav på smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik i begränsningsförordningen. Vidare infördes den 11 mars 2021 ett bemyndigande för kommuner att meddela föreskrifter om förbud mot att vistas i en park, på en badplats eller på någon annan liknande särskilt angiven plats, om det på platsen finns en påtaglig risk för trängsel. Samma dag infördes det också bestämmelser om krav på smittskyddsåtgärder på museer och i konsthallar, nöjesparker, djurparker, temaparker och liknande anläggningar.

Med stöd av covid-19-lagen och begränsningsförordningen har Folkhälsomyndigheten meddelat föreskrifter och allmänna råd om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (HSLF-FS 2021:2). Dessa föreskrifter upphörde att gälla den 29 september 2021 (HSLF-FS 2021:67). Vidare har samtliga länsstyrelser haft lokala föreskrifter om deltagarbegränsningar vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (se t.ex. Länsstyrelsen i Skåne läns föreskrift 12FS 2021:2). Föreskrifter om vistelseförbud på vissa platser har dessutom meddelats i bl.a. Uppsala och Lund (se Krisledningsnämnden i Uppsala kommuns beslut den 16 april 2021 om förbud mot att vistas på angivna platser i Ekonomikumparken och Observatorieparken från den 29 april 12.00 till den 1 maj 09.00, dvs. under valborg, KSN-2021-01139, och Kommunfullmäktige i Lunds kommuns beslut den 18 mars 2021 om förbud att vistas i stadsparken under siste april, ärendenummer KS 2021/0161).

Med stöd av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen har regeringen meddelat förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, och Folkhälsomyndigheten har meddelat föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (HSLF-FS 2020:37).

Genom de ovan nämnda förordningarna och myndighetsföreskrifterna har det alltså ställts krav på smittskyddsåtgärder när det gäller allmänna sammankomster, offentliga tillställningar, vissa platser för fritids- eller kulturverksamhet, handelsplatser, viss kollektivtrafik, platser för privata sammankomster samt serveringsställen. De åtgärder som införts har syftat till att minska smittspridningen i offentliga miljöer genom att minska risken för trängsel och förhindra de nya smittkedjor som uppstår när människor samlas som normalt inte träffas och på så sätt bromsa den totala smittspridningen i samhället. Att de åtgärder som vidtagits med stöd av lagarna avsevärt minskat förekomsten av trängsel, folksamlingar och nära kontakter människor emellan står klart. Åtgärderna har således bidragit till att minska risken för smittspridning inom dessa verksamheter.

Fastighetsägarna Sverige framför i sitt remissvar att dagens ordning, med tillfälliga lagar, förordningar, föreskrifter och råd är mycket svåröverskådlig för såväl medborgare som företag och anser därför att en utredning bör tillsättas för att ta fram en permanent pandemilag. Regeringen beslutade den 2 september 2021 om kommittédirektiven Författningsberedskap inför framtida pandemier (dir. 2021:68). Utredningen ska bl.a.

göra en översyn av smittskyddslagen (2004:168) och analysera behovet av nya bestämmelser inför framtida pandemier. Arbetet ska utföras med utgångspunkt i de behov av åtgärder som framkommit under covid-19-pandemin och med beaktande av de behov som kan uppstå i samband med andra eventuella pandemier eller epidemier med t.ex. andra smittvägar eller riskfaktorer. Erfarenheter av hanteringen av utbrottet av sjukdomen covid-19 ska beaktas och erfarenheterna av de smittskyddsåtgärder som haft verifierat goda effekter särskilt tillvaratas. Vidare ska utredningen särskilt beakta att grundläggande fri- och rättigheter så långt som möjligt upprätthålls även vid en pandemi eller epidemi.

Lagarna gör det möjligt att införa träffsäkra åtgärder

Flera remissinstanser, bl.a. *JO*, *JK* och *Sveriges advokatsamfund*, framför att lagarna begränsar flera av de grundläggande fri- och rättigheter som anges i regeringsformen och Europakonventionen. Lagarna är av extraordinär karaktär och de åtgärder som vidtas med stöd av lagarna behöver därför vara proportionerliga med hänsyn till intresset av att skydda liv och hälsa samt med beaktande av åtgärdernas effekt för att minska smittspridning.

Några instanser, t.ex. *Fastighetsägarna Sverige*, *SJ AB* och *Svenska kyrkan*, framhåller att de åtgärder som införs med stöd av lagarna måste vara proportionerliga med hänsyn till att skydda liv och hälsa samt till åtgärdernas effekt för att minska smittspridningen. *Sveriges riksdrotsförbund* framhåller särskilt att hänsyn behöver tas till vikten av möjlighet till fysisk aktivitet, inte minst för barn och ungdomar, vid proportionalitetsbedömning inför införande av olika begränsningar.

Som flera remissinstanser framhåller kan många av de begränsningar som kan införas med stöd av lagarna innebära inskränkningar i enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Enligt 6 § andra stycket i covid-19-lagen framgår det att åtgärderna inte får vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. I detta ligger bl.a. att begränsningar inte ska gälla längre än vad som är absolut nödvändigt. För att säkerställa detta omprövar regeringen löpande vidtagna åtgärder utifrån det rådande epidemiologiska läget.

Lagarna gör det möjligt att ta fram regler som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett, från smittskyddssynpunkt, säkert sätt. Det anser även *Sveriges riksdrotsförbund* som framhåller att en fortsatt giltighet av covid-19-lagen innebär bättre förutsättningar för idrottsrörelsen och högre träffsäkerhet i smittskyddsåtgärderna, i jämförelse med den träffsäkerhet som ordningslagen och smittskyddslagen erbjuder. Även *Fairlink* är av liknande uppfattning och hänvisar till att mässor lyftes ur regleringen om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar och reglerades särskilt, vilket innebar betydligt mer träffsäkra åtgärder. Lagarna ger också en möjlighet att anpassa kraven på smittskyddsåtgärder utifrån det aktuella epidemiologiska läget. På så sätt kan det säkerställas att de åtgärder som vidtas är nödvändiga och proportionerliga i förhållande till syftet att förhindra smittspridning och därigenom skydda människors liv och hälsa. Detta gäller också i en situation där det epidemiologiska läget är sådant att smittskyddsåtgärder behövs under lång tid men där åtgärderna samtidigt behöver anpassas för att de negativa

konsekvenser som uppstår över tid inte ska bli oproportionerliga. *Stockholm Live AB* och *Tåg företagen* m.fl. framför att regeringen och de myndigheter som har bemyndigande att meddela föreskrifter behöver ha en konstruktiv, lyhörd och kontinuerlig dialog med verksamhets- och branschföreträdarna för att öka åtgärdernas träffsäkerhet och se till att åtgärderna blir ändamålsenliga. Vid införandet av begränsningar med stöd av lagarna har förslagen till förordningsändringar remitterats för att inhämta synpunkter. Regeringen anser att detta varit en ändamålsenlig ordning och förutsätter att de myndigheter som har bemyndigande att meddela föreskrifter också inhämtar synpunkter och för dialog med de verksamheter och företag som träffas av begränsningarna.

Som framgår nedan har regeringen vid flera tillfällen anpassat regleringen i begränsningsförordningen för att reglerna ska vara träffsäkra. Som exempel kan nämnas att det s.k. deltagartaket för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar har höjts successivt och differentierats utifrån om sammankomsten eller tillställningen anordnas inomhus eller utomhus och om deltagarna anvisas sittplats. Vidare har vissa verksamheter såsom motionslopp, marknader, stadigvarande tivolinöjen och mässor reglerats på särskilt sätt.

Successiv avveckling av restriktioner var möjlig till följd av ett bättre epidemiologiskt läge under våren 2021

Mot bakgrund av det ökande antalet vaccinationer, minskad smittspridning och förväntningar om lägre belastning inom sjukvården presenterade regeringen den 27 maj 2021 en plan som innehöll fem steg för hur och när de råd och rekommendationer som getts till allmänheten och de restriktioner som har införts i Sverige under pandemin skulle anpassas och så småningom helt upphävas (Regeringens plan för avveckling av restriktioner, S2021/04663). Planen baserades på Folkhälsomyndighetens rapport Vidareutveckling och konkretisering av nivåerna för den fortsatta anpassningen av smittskyddsåtgärder för covid-19 (S2021/03940), samt dialog mellan regeringen och Folkhälsomyndigheten. Planen utgick från tre nivåer för den fortsatta anpassningen av restriktioner för covid-19. Respektive nivå fastställdes av regeringen, efter dialog med Folkhälsomyndigheten, genom en samlad bedömning av smittläget, belastningen i hälso- och sjukvården och vaccinationsgraden. Ett syfte med planen var att skapa transparens och tydlighet kring hur kommande anpassningar och avveckling av restriktionerna skulle komma att genomföras, i vilken ordning dessa prioriterades och varför. Av planen framgick att avvecklingen skulle ske ansvarsfullt med god beredskap för att hantera en situation där smittspridningen åter skulle öka. I planen betonades att anpassningar av restriktionerna skulle ske på ett smittsäkert, förutsebart och hållbart sätt genom att dessa skulle ske successivt och med fortsatt beredskap så att det vid behov gick att vidta åtgärder och skärpa restriktionerna.

Steg 1 i planen togs den 1 juni 2021, då bl.a. deltagartaken för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar höjdes och ett särskilt deltagartak infördes för motionslopp och liknande idrottstävlingar. Vidare lyftes marknader och stadigvarande tivolinöjen ur regleringen för offentliga tillställningar för att i stället regleras som handelsplatser respektive

nöjesparker. Steg 2 inträffade den 1 juli 2021 och det innebar ytterligare höjda deltagartak för allmänna sammankomster, offentliga tillställningar och platser för privata sammankomster. En möjlighet att sektionera en allmän sammankomst eller offentlig tillställning infördes också, vilket innebar att ett ytterligare större antal deltagare kunde tillåtas på sådana arrangemang. Därtill infördes ett särskilt deltagartak som möjliggjorde större demonstrationer, och bestämmelsen om motionslopp utvidgades till att omfatta vissa andra idrottstävlingar. Vidare lyftes mässor ur regleringen om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar och reglerades särskilt. Den 15 juli 2021 togs steg 3 i planen för avveckling av restriktioner genom att bestämmelserna i begränsningsförordningen om att den som bedriver eller organiserar långväga kollektivtrafik ska vidta vissa smittskyddsåtgärder upphävdes. Även möjligheten för kommuner att förbjuda vistelse på vissa platser togs bort.

Den 29 september 2021 togs steg 4 i planen för avveckling av restriktioner. Till grund för beslutet låg en samlad bedömning av det aktuella och framtida smittläget, belastningen i hälso- och sjukvården och vaccinationsgraden. Steget innebar att samtliga deltagartak för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar och platser för privata sammankomster togs bort. Även möjligheten till sektionering och bemyndigandet till Folkhälsomyndigheten att meddela föreskrifter om att sänka deltagartak inom ett län togs bort. Folkhälsomyndigheten upphävde samtidigt genom HSFL-FS 2021:73 sina föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. (HSLF-FS 2020:12) och genom HSFL-FS 2021:67 och HSFL-FS 2021:68 de särskilda föreskrifter och allmänna råd som utfärdats till verksamheter med stöd av begränsningsförordningen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Trots att majoriteten av begränsningarna togs bort i slutet av september 2021 kvarstod några begränsningar. Enligt begränsningsförordningen ska den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning begränsa antalet deltagare på ett sätt som är säkert från smittskyddssynpunkt. Lokalerna m.m. ska utformas så att trängsel undviks och deltagare ska kunna hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. Även in- och utpassage ska kunna ske på ett sådant sätt att trängsel undviks. Liknande bestämmelser gäller för fritids- och kulturverksamhet, handelsplatser och platser för privata sammankomster. Vidare får Folkhälsomyndigheten även fortsättningsvis meddela föreskrifter om vissa smittskyddsåtgärder. När det gäller de allmänna kraven i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ansvarar den som driver ett serveringsställe för att serveringsställets lokaler m.m. är utformade så att trängsel undviks och att besökare kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra, att verksamheten organiseras så att smittspridning förhindras och att det finns rutiner för hur smittspridning förhindras. Enligt förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen får Folkhälsomyndigheten fortsatt meddela föreskrifter om vissa smittskyddsåtgärder.

Vaccination är det viktigaste och effektivaste redskapet för att stoppa pandemin, lindra följderna och bidra till att färre människor blir allvarligt sjuka och avlider i sjukdomen covid-19. Sedan december 2020 (t.o.m. den 7 december 2021) har över 84 procent av befolkningen över 12 år fått minst en dos vaccin och över 79 procent har fått två doser. Vaccination skyddar människor från att bli allvarligt sjuka eller avlida till följd av sjukdomen. Det råder fortfarande osäkerhet om hur hög vaccinationsgrad som behöver uppnås för att smittspridningen ska hamna på vad som kan anses vara mycket låga nivåer. Det finns också osäkerhet när det gäller hur väl de vaccin som har godkänts fungerar i förhållande till eventuella nya virusvarianter samt osäkerhet om vaccinet skyddseffekt mot viruset över tid. Under pandemin har flera varianter av viruset uppkommit och under juni 2021 bedömde Folkhälsomyndigheten att Sverige fått en allmän smittspridning av virusvarianten delta, som först påträffades i Indien. Till följd av variantens introduktion i Sverige intensifierade Folkhälsomyndigheten sina smittskyddsåtgärder genom ökad övervakning i form av testning och smittspårning. Deltavarianten är numera den dominerande varianten i hela EU, inklusive i Sverige. Varianten är mer smittsam och kan enligt vissa forskningsstudier leda till svårare sjukdom än tidigare varianter. Det finns även data som visar på att vaccinet effektivitet mot varianten är lägre, särskilt efter bara en dos. Detta medför att smittspridningen, trots en generellt hög vaccinationsgrad, bedöms vara ännu svårare att stoppa (se Folkhälsomyndigheten femte delrapport Scenarier för fortsatt spridning, S2020/08831). Därtill har ytterligare en virusvariant nyligen upptäckts som fått namnet omikron. I dagsläget finns det mycket begränsad kunskap om den varianten, men flera länder har vidtagit åtgärder för att förhindra spridningen av denna variant.

Det varierar hur långt världens länder kommit i sitt vaccinationsarbete och det pågår fortfarande smittspridning runt om i världen, vilket innebär att det finns en risk för att det uppstår nya, potentiellt mer smittsamma och dödliga varianter av viruset, vilka även kan få spridning i Sverige. Regeringen beslutade den 26 augusti 2021, mot bakgrund av det osäkra smittspridningsläget och spridningen av virusvarianter av särskild betydelse, att förlänga inreseförbudet för resor till Sverige, både från länder utanför och inom EU/EES. Beslutet innebar bl.a. att huvudregeln fortsatt är förbud mot att resa in i Sverige från länder inom EU/EES utom de nordiska länderna om inte vaccinationsintyg, negativt testintyg eller intyg som visar att man tillfrisknat från covid-19 kan visas upp och från länder utanför EU/EES om man inte omfattas av något undantag från inreseförbudet och dessutom kan visa upp ett negativt covid-19-test. Regeringen har därefter, den 16 september 2021, beslutat att fullvaccinerade personer som kan visa upp vaccinationsintyg utfärdade i vissa specifikt utpekade länder är undantagna från inreseförbudet och testkravet. Undantag för fullvaccinerade med vaccinationsintyg utfärdade i ytterligare länder har sedermera beslutats av regeringen vid flera tillfällen och avsikten är att fler länder löpande ska läggas till i den svenska regleringen. De förlängda inreseförbudet gällde till och med den 31 oktober 2021 eller tills dess att något annat meddelas (förordningen [2020:127] om tillfälligt inreseförbud till Sverige och förordningen [2020:1258] om tillfälligt inreseförbud vid resor

från vissa EES-stater och några andra stater till Sverige). Den 28 oktober 2021 beslutade regeringen att förlänga inreseförbudet. Inreseförbudet för resande till Sverige från länder inom EU/EES förlängdes till och med den 30 november 2021 och förbudet för resande till Sverige från länder utanför EU/EES till och med den 31 januari 2022.

Det finns personer som av medicinska anledningar inte kan vaccinera sig mot covid-19 och personer som av andra anledningar väljer att inte vaccinera sig. Folkhälsomyndigheten bedömer att även med en relativt hög vaccinationsgrad bland personer över 16 år kommer många personer i samhället att sakna immunitet och det finns därför fortsatt en stor risk för mer eller mindre omfattande utbrott (Folkhälsomyndighetens skrivelse S2021/03882 och Folkhälsomyndighetens rapport Risk för ökad smittspridning och nationella och regionala klusterutbrott, S2021/05258).

För att öka andelen vaccinerade och minska risken för klusterutbrott tecknade staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i mitten av september 2021 en tilläggsöverenskommelse om insatser för ökad vaccinationstäckning (S2021/06453). Målsättningen är att vaccinationsstäckningen i Sverige ska bli så hög och jämnt fördelad som möjligt. Inom ramen för överenskommelsen avsätts 40 miljoner kronor till regionerna och SKR som ska användas till riktade insatser till grupper och områden där vaccinationstäckningen är lägre.

Den 16 september 2021 meddelade Folkhälsomyndigheten att en särskild rekommendation till ovaccinerade att fortsatt vidta försiktighetsåtgärder för att undvika att bli smittade och sprida sjukdomen covid-19 kommer att gälla efter den 29 september 2021. Det handlar om att fortsätta hålla avstånd till andra människor, och särskilt undvika nära kontakter med personer i riskgrupp och personer som är 70 år och äldre (se Folkhälsomyndighetens webbplats). Myndigheten har också beslutat att rekommendera allmän vaccination mot covid-19 från 12 års ålder i Sverige, med två doser. Det innebär att även barn i åldrarna 12–15 år kan få skydd mot sjukdomen. Beslutet grundar sig på bedömningen att nyttan för barnen överväger riskerna. Detta är fallet trots det faktum att barn löper betydligt mindre risk än vuxna att bli svårt sjuka. Beslutet grundar sig inte på en förväntan om minskad smittspridning i övriga grupper utan Folkhälsomyndigheten understryker att det viktigaste för att smittspridningen ska minska fortfarande är att fler vuxna vaccinerar sig mot covid-19.

Vaccinen mot covid-19 ger en mycket hög skyddseffekt men inte ett hundraprocentigt skydd, vilket innebär att en fullvaccinerad person fortfarande kan bli sjuk i covid-19. Folkhälsomyndigheten analyserar löpande förekomsten av sådana genombrottsinfektioner, dvs. när en person smittas mer än två veckor efter den andra dosen. Myndigheten har sedan början av september 2021 rekommenderat att en påfyllnadsdos, dvs. en tredje dos vaccin, kan övervägas till vissa grupper av personer med allvarligt nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling. Den 28 september 2021 utökade Folkhälsomyndigheten rekommendationen så att en påfyllnadsdos även ska erbjudas till personer med risk för svår sjukdom i covid-19. Rekommendationen innefattar personer som bor på särskilda boenden, personer med hemtjänst beslutad av kommunen och personer med hemsjukvård samt personer som är 80 år och äldre. Den 27 oktober 2021 meddelade Folkhälsomyndigheten nya rekommendationer kring en tredje dos för ytterligare grupper som tidigare har fått två doser. Rekommenda-

tionen innebar att alla över 65 år samt personal inom hemtjänst, hem-sjukvård, och särskilt boende för äldre (SÄBO) rekommenderas en tredje dos. Därefter kommer samtliga i befolkningen som i dag rekommenderas vaccin att successivt erbjudas en påfyllnadsdos.

Mot bakgrund av de osäkerheter som har framhållits ovan när det bl.a. gäller vaccinet skyddseffekt, risken för eventuella klusterutbrott särskilt bland ovaccinerade personer och risken för eventuella nya virusvarianter är det viktigt att det fortsatt finns en beredskap för att kunna vidta effektiva smittskyddsåtgärder, utöver vaccinationerna och testning.

Lagarnas giltighetstid bör förlängas ytterligare till utgången av maj 2022 för fortsatt beredskap

Covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen är viktiga verktyg för regeringen och berörda myndigheter för att kunna vidta effektiva smittskyddsåtgärder. Även om ett bättre epidemiologiskt läge har möjliggjort avveckling av restriktioner är det fortsatt angeläget med god beredskap för att kunna vidta åtgärder.

Flera remissinstanser, bl.a. *JO*, *JK* och *Visita*, anser att bedömningen av fortsatt beredskap efter januari 2022 bör ske i samband med utfärdandet av lagförslagen och det smittläge som då råder för att säkerställa att bedömningen av lagarnas fortsatta giltighet och eventuella åtgärder är nödvändig och ändamålsenlig. *JO* anser att om det beslutas om en förlängning av lagarna efter januari 2022 bör det på nytt övervägas om giltighetstiden behöver vara fyra månader. Även *Företagarna* efterfrågar en mer ingående analys och motivering om varför beslutet om att lagarna behöver förlängas behöver tas tre månader i förväg med hänsyn till att lagarna begränsar grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Regeringen delar uppfattningen att det är svårt att förutse hur det epidemiologiska läget kommer att vara vid utgången av januari 2022. Trots en nationell positiv utveckling den senaste tiden där allt fler har vaccinerat sig och där restriktioner har avvecklats, befinner sig Sverige och världen fortfarande i en pandemi. Den 17 november 2021 inkom Folkhälsomyndigheten med en hemställan till Socialdepartementet om att genomföra ändringar i begränsningsförordningen i syfte att möjliggöra en effektiv användning av vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (S2021/07415).

Den 23 november 2021 beslutade regeringen om sådana ändringar i begränsningsförordningen. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 december 2021. Ändringarna i förordningen innebär att om verksamhetsutövaren väljer att kräva vaccinationsbevis, behöver denne inte beakta de deltagarbegränsningar som Folkhälsomyndigheten ser behov av för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det betyder att samtliga deltagare vid inträdet till en allmän sammankomst eller offentlig tillställning behöver visa upp sitt vaccinationsbevis som visar att de har vaccinerats med det totala antalet doser vaccin mot sjukdomen covid-19 minst två veckor före sammankomsten eller tillställningen. Personer under 18 år liksom personer som av medicinska skäl inte bör vaccinera sig mot covid-19 behöver inte visa vaccinationsbevis. Syftet med att införa bestämmelser om vaccinationsbevis är att begränsa smittspridning

samtidigt som allmänna sammankomster och offentliga tillställningar kan fortsätta att hållas.

Folkhälsomyndigheten beslutade den 26 november 2021 nya föreskrifter och allmänna råd för bl.a. allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (HSLF-FS 2021:87). Av föreskrifterna framgår bl.a. att en anordnare av en allmän sammankomst eller offentlig tillställning inomhus ska vidta smittskyddsåtgärder och att arrangemang inomhus med fler än 100 deltagare där vaccinationsbevis inte används endast får ha sittande publik, begränsad storlek på sällskap och att sällskapen ska placeras åtskilda. Det finns även allmänna råd till begränsningsförordningen om hur trängsel kan undvikas på marknader, vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, fritids- och kulturarrangemang och på handelsplatser. Dessa allmänna råd gäller både inomhus och utomhus. Föreskrifterna trädde i kraft den 1 december 2021.

För att förebygga och möta en befarad ökning av smittspridningen är det viktigt att det finns en beredskap för att vidta smittskyddsåtgärder. Regeringen gav därför den 23 november 2021 Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram ett underlag till en plan för eventuellt införande av smittskyddsåtgärder och en redogörelse för vilka bedömningar som ska ligga till grund för avveckling av införda smittskyddsåtgärder. Myndighetens omvärldsbevakning och det nationella epidemiologiska läget för covid-19 ska vara utgångspunkt i arbetet (S2021/07524). Inom ramen för uppdraget skulle Folkhälsomyndigheten redovisa ett underlag till en plan för de smittskyddsåtgärder som eventuellt skulle kunna bli aktuella för Folkhälsomyndigheten och regeringen att införa i syfte att förebygga smittspridning och vid en eventuell konstaterad ökad smittspridning i samhället. Folkhälsomyndigheten skulle även lämna en redogörelse för vilka bedömningar som ska ligga till grund för avveckling av införda smittskyddsåtgärder. Bedömningsgrunderna ska vara tydliga och transparenta. Uppdraget redovisades den 1 december 2021.

Till följd av den ökade smittspridningen presenterade regeringen den 7 december 2021 en åtgärdsplan för införande av smittskyddsåtgärder (se regeringens webbplats). Planen är baserad på det underlag som Folkhälsomyndigheten har tagit fram på uppdrag av regeringen (S2021/07524). Åtgärdsplanen ska ge en ökad transparens och tydlighet om vilka åtgärder som eventuellt kan komma att införas. Införandet av smittskyddsåtgärder ska ske ansvarsfullt och inte gå utöver vad som är absolut nödvändigt, rätt åtgärd ska sättas in vid rätt tidpunkt. Åtgärdsplanen är indelad i tre steg. I varje steg anges vilka smittskyddsåtgärder som kan bli nödvändiga att införa beroende på bland annat smittläget, belastningen i hälso- och sjukvården och vaccinationsgraden i befolkningen. I samband med detta kommunicerade Folkhälsomyndigheten nya rekommendationer som gäller från den 8 december 2021. Rekommendationerna innebär bl.a. att arbetsgivare ska möjliggöra hemarbete och för personalen att hålla avstånd och att vuxna personer bör hålla avstånd i offentliga miljöer, undvika miljöer med trängsel, välja andra transportsätt än kollektivtrafiken om möjligt. Därtill infördes allmänna råd för serveringsställen som innebär att den som driver ett serveringsställe ska se till att lokalerna är utformade på sådan sätt trängsel undviks (HSLF-FS 2021:93).

Den 8 december 2021 remitterade Regeringskansliet promemorian Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smitt-

skyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsförordningarna (S2021/07875). Promemorian innehåller bl.a. förslag om användning av vaccinationsbevis i fler verksamheter.

Folkhälsomyndigheten har haft i uppdrag att analysera behovet av att förlänga covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen till utgången av januari 2022 och även under våren 2022 (S2021/06987). Som Folkhälsomyndigheten anger i sin första delredovisning av uppdraget är covid-19 en ny sjukdom där kunskapsläget ständigt går framåt. Det är därför svårt att förutse hur läget kommer att vara efter januari 2022. I myndighetens andra delrapport, som lämnades den 3 december 2021, bedöms utvecklingen av pandemin som osäker. Antalet smittade av covid-19 ökar i Sverige och i omvärlden, och kunskapen om den nya virusvarianten omikron är fortsatt begränsad. Folkhälsomyndigheten bedömer därför att de kan bli aktuellt att i närtid införa ytterligare smittskyddsåtgärder och att lagarnas giltighetstid bör förlängas som minst till den 31 maj 2022.

Erfarenheterna av pandemin visar att smittläget kan förändras snabbt, och en sådan utveckling sker i flera andra europeiska länder. Det innebär att det kan bli nödvändigt att införa åtgärder med kort varsel för att minska smittspridning. Om sådana åtgärder försenas, kan det leda till ytterligare smittspridning, med ökad belastning på sjukvården och fler dödsfall som följd. Regeringen anser därför att det finns behov av en fortsatt beredskap i syfte att värna liv och hälsa. Genom att förlänga lagarna får regeringen och berörda myndigheter, som även *Smittskyddsläkarföreningen* framhåller, möjlighet att vidta åtgärder vid ett kraftigt försämrat epidemiologiskt läge med risk för stor belastning på vård och samhälle. *Länsstyrelsen i Dalarnas län* (som yttrar sig för samtliga länsstyrelser), *Linköpings kommun* och *Malmö kommun* lämnar synpunkter om att en förlängning av lagarna innebär en fortsatt tillsyn av företag och verksamheter, vilket medför ekonomiska konsekvenser både för kommuner och länsstyrelser.

SKR anser bl.a. att regeringen bör förtydliga hur förslaget om förlängning innebär en beredskap för nya utbrott och att det är oklart vad som ligger till grund för regeringens bedömning av om det finns behov av ytterligare restriktioner. Regeringen och berörda myndigheter har sedan lagarna infördes vidtagit flera åtgärder för att minska smittspridningen. Läget i Sverige har som sagt förbättrats de senaste månaderna till följd av vaccinationerna. Dock har smittspridningen i Europa den senaste tiden återigen ökat. Vid en liknande utveckling i Sverige kan åtgärder behöva återinföras för att värna liv och hälsa. Sådana åtgärder behöver vara både träffsäkra och differentierade utifrån risken för smittspridning samt utifrån hur allvarligt det rådande smittläget bedöms vara. För att det ska vara möjligt behöver lagarnas giltighetstid förlängas. Regeringen värnar de demokratiska processerna och att ordinarie beredningsrutiner följs. Det leder till att frågan om fortsatt giltighet av lagarna till utgången av maj 2022 behöver aktualiseras och beredas i god tid före ikraftträdandedatum.

En situation där lagarna inte förlängs skulle innebära att ett centralt verktyg i hanteringen av covid-19-pandemin försvinner. Det innebär att behov av åtgärder efter januari 2022 skulle behöva hanteras enligt den ordning som gällde innan lagarna infördes, dvs. att återgå till att hantera pandemin

genom att använda ordningslagen och smittskyddslagen. Corona-kommissionen konstaterar i sitt andra delbetänkande att smittskyddslagen i flera delar inte varit tillräcklig för att hantera pandemin. Lagen, som syftar till att ta om hand enstaka personer och inte till att skydda en hel befolkning, saknar de skarpa och användbara verktyg som kan anses nödvändiga för att hantera pandemin (SOU 2021:89, volym 2, s. 742).

Regeringen delar kommissionens uppfattning att smittskyddslagen, men även ordningslagen, som inledningsvis var de verktyg som stod till förfogande inte är tillräckliga. Lagarna erbjuder alltför begränsade möjligheter till att införa träffsäkra smittskyddsåtgärder i större delar av samhället vilket minskar möjligheterna att kunna hantera pandemin på ett effektivt sätt. Det var mot den bakgrunden som covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen togs fram. Ett alternativ är naturligtvis att regeringen kan återkomma till riksdagen med en proposition om att covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska träda i kraft igen. En sådan proposition kräver dock beredningsunderlag och måste hanteras enligt de beslutsprocesser som gäller för regering och riksdag. Det innebär att nödvändiga åtgärder riskerar att försenas avsevärt, till skillnad från om lagarna förlängs.

Mot ovanstående bakgrund föreslås att lagarna ska förlängas för att säkerställa en fortsatt god beredskap efter utgången av januari 2022. Lagarna är av extraordinär karaktär och möjliggör betydande inskränkningar av människors grundläggande fri- och rättigheter. Giltighetstiden bör därför vara fortsatt begränsad och det bedöms lämpligt att giltighetstiden förlängs med fyra månader. Regeringen avser dock, som JO tar upp i sitt remissvar, att i mars 2022 lämna en skrivelse till riksdagen med sin inställning till lagarnas fortsatta giltighetstid till utgången av maj 2022, utifrån det epidemiologiska läge som då råder. I avsnitt 6 presenteras förslag på vissa ändringar som bör genomföras, i samband med att lagarnas giltighetstid förlängs efter utgången av januari 2022, till följd av att det epidemiologiska läget har förbättrats. Den närmare bedömningen av vilka åtgärder som kan bli nödvändiga, ändamålsenliga och proportionerliga att vidta med stöd av lagarna måste göras med ett sammantaget beaktande av det smittläge, den vaccinationsgrad och den belastning i hälso- och sjukvården som råder vid varje given tidpunkt. En sådan bedömning kommer även fortsättningsvis att behöva göras i dialog med berörda myndigheter och aktörer.

Som framgått är det prioriterat för samhället att minska smittspridningen av sjukdomen covid-19 för att värna liv och hälsa. Den föreslagna förlängningen motiveras därför av ett angeläget allmänt intresse och bedöms vara förenlig med regeringsformen, den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och EU-rätten (se prop. 2019/20:172 s. 35 och 36 samt prop. 2019/20:79 s. 82–86 och prop. 2020/21:219 s. 18 och 19).

De föreskrifter om långtgående begränsningar som meddelades genom föreskrifter med stöd av bemyndigandena i covid-19-lagen och begränsningsförordningen i början av året har allteftersom det epidemiologiska läget förbättrats successivt avvecklats. Regeringen har tagit fram en plan för detta arbete (se avsnittet Successiv avveckling av restriktioner har varit möjligt till följd av ett bättre epidemiologiskt läge). Även de begränsningar

som meddelats med stöd av lagen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen har successivt tagits bort. Regeringen anser att föreskrifterna vid varje given tidpunkt har varit proportionerliga. I denna proposition föreslås att de mest långtgående bemyndigandena för regeringen att meddela föreskrifter ska tas bort (se avsnitt 6.1). Mot bakgrund av att sjukdomen covid-19 är en ny sjukdom där kunskapsläget ständigt går framåt samt på grund av den ökade smittspridningen i Europa anser dock regeringen att fortsatt giltighet av övriga bemyndiganden i covid-19-lagen samt de nya bemyndigandena i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (se avsnitt 6.2) uppfyller kraven på proportionalitet i regeringsformen och Europadomstolens praxis.

Följändringar bör göras i ordningslagen

I ordningslagen finns tillfälliga bestämmelser som anknyter till regleringen i covid-19-lagen (2 kap. 7 § andra stycket och 15 a §). Dessa bestämmelser bör gälla under samma tid som covid-19-lagen, dvs. till utgången av maj 2022.

6 Ändringar bör göras i covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

6.1 Bemyndigandena om förbud och nedstängning tas bort efter januari 2022

Regeringens förslag: I covid-19-lagen ska de bemyndiganden tas bort som ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om att

- allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte får hållas
- platser för fritids- och kulturverksamhet ska hållas stängda
- handelsplatser ska hållas stängda
- kollektivtrafik och inrikes flygtrafik inte får bedrivas
- inom ramen för en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt förbjuda användning eller upplåtelse av lokaler, områden och utrymmen för privata sammankomster
- ett sällskap av en viss storlek inte får samlas på platser dit allmänheten har tillträde.

Bemyndigandet som ger regeringen eller den kommun som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om förbud mot att vistas på vissa särskilt angivna platser ska tas bort.

Även bemyndigandet i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda ska tas bort.

Som en följdändring ska bestämmelserna i de båda lagarna om att föreskrifter ska underställas riksdagens prövning samt straff-

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna som har yttrat sig i denna del tillstyrker förslaget. *Visita* har ingen invändning mot att bemyndigandena om nedstängningar och förbud tas bort, för det fall lagarnas giltighetstid förlängs. *Företagarna* välkomnar att möjligheterna för regeringen att meddela föreskrifter om nedstängningar och förbud m.m. begränsas. Även *Region Norrbotten* stöder att bemyndigandena tas bort. *Svensk kollektivtrafik* ställer sig positiv till att bemyndigandet som ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om att kollektivtrafik inte får bedrivas tas bort. *Justitiekanslern* anser att förslaget att ta bort regeringens bemyndigande att meddela förbud och nedstängning framstår som väl avvägt utifrån en proportionalitetsbedömning och det förbättrade epidemiologiska läget.

Skälen för regeringens förslag

Bemyndigandena att meddela föreskrifter om nedstängningar, förbud mot verksamheter samt förbud mot att samlas tas bort

Enligt covid-19-lagen får regeringen bl.a. meddela föreskrifter om att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte får hållas, att platser för fritids- eller kulturverksamhet ska hållas stängda, att handelsplatser ska hållas stängda, att kollektivtrafik och inrikes flygtrafik inte får bedrivas, att förbjuda yrkesmässig användning eller upplåtelse av lokaler, områden och utrymmen för privata sammankomster och att ett sällskap av en viss storlek inte får samlas på platser ditt allmänheten har tillträde. Vidare finns det i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ett bemyndigande som ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. Föreskrifter om förbud mot verksamheter och nedstängningar av platser får meddelas som en yttersta åtgärd om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga. Föreskrifterna ska underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades. Föreskrifter om förbud mot verksamheter och nedstängningar av platser har hittills inte behövt beslutas.

I propositionen En tillfällig covid-19-lag framhåller regeringen att det i de allra flesta fall bör vara tillräckligt att verksamheter och platser anpassas på ett sätt som minskar risken för smittspridning, men att det inte kan uteslutas att det epidemiologiska läget med anledning av den pågående pandemin tidvis kan komma att vara så allvarligt att det skulle vara en proportionerlig åtgärd att för en begränsad tid helt förbjuda olika verksamheter eller stänga ned vissa platser (prop. 2020/21:79 s. 32).

Som framgår ovan i avsnitt 5 under rubriken ”Vaccinering för att bekämpa pandemin och minska de negativa följderna” är vaccination det viktigaste och effektivaste redskapet för att stoppa pandemin, lindra följderna och bidra till att färre människor blir allvarligt sjuka och avlider i sjukdomen covid-19. I dagsläget (t.o.m. den 7 december 2021) har över 84 procent av befolkningen över 12 år fått minst en dos vaccin och 79 procent två doser. Det epidemiologiska läget har förbättrats jämfört med när lagarna infördes eftersom smittspridningen och belastningen på hälso- och

sjukvården är lägre. Därför finns det anledning att se över om vissa bestämmelser om möjliga åtgärder i covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen bör gälla även vid en fortsatt giltighet av lagarna efter utgången av januari 2022. De befogenheter i de båda lagarna som gäller nedstängningar och förbud mot verksamheter samt förbudet för sällskap att samlas på allmän plats är mycket långtgående och de har hittills inte behövt användas. I regeringens plan för avveckling av restriktioner framhålls att de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna måste värnas och att begränsningarna måste vara proportionerliga och aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Mot bakgrund av att nedstängningar, förbud mot verksamheter och förbud mot att samlas är åtgärder av mycket ingripande karaktär och att det epidemiologiska läget är bättre till följd av den höga vaccinationsgraden, framstår det som att behovet och lämpligheten av att besluta om sådana åtgärder kommer att minska. Regeringen bedömer därför att bemyndigandena till regeringen att meddela sådana föreskrifter bör kunna tas bort vid utgången av januari 2022 i samband med att lagarnas giltighetstid förlängs. Samma bedömning görs när det gäller behovet av bemyndigandet för regeringen eller den kommun som regeringen bestämmer att meddela förbud mot att vistas på vissa särskilt angivna platser, t.ex. en park. Detta bemyndigande har använts, sådana föreskrifter har funnits i begränsningsförordningen från den 11 mars till den 15 juli 2021. Bemyndigandet bör dock kunna tas bort vid utgången av januari 2022.

Enligt 16 § covid-19-lagen får länsstyrelserna i enskilda fall besluta om sådana särskilda begränsningar som avses i 7–11 §§. Eftersom de stycken i 7–11 §§ som avser nedstängningar och förbud tas bort, blir följden att även länsstyrelsernas möjlighet att fatta sådana beslut tas bort.

De kvarvarande bemyndigandena

Regeringen bedömer att det under den period som lagarna nu föreslås förlängas även fortsättningsvis finns behov av att kunna införa begränsningar i verksamheter, om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning. De verksamheter och platser där det får finnas begränsningar enligt covid-19-lagen är allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, platser för fritids- eller kulturverksamhet som är öppna för allmänheten, handelsplatser som är öppna för allmänheten, kollektivtrafik och inrikes flygtrafik samt platser för privata sammankomster. Detta är verksamheter och platser där trängsel kan uppstå, detsamma gäller serveringsställen. Det finns därför även fortsättningsvis ett behov för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att kunna meddela föreskrifter om särskilda begränsningar för sådana verksamheter och platser. I sådana föreskrifter kan det ställas krav på t.ex. antal deltagare eller besökare, minsta tillåtna avstånd mellan personer, hur lång tid en verksamhet får pågå, under vilken tid på dygnet verksamheten får bedrivas, öppettider och andra åtgärder för att hindra smittspridning.

Syftet med att ha kvar dessa bemyndiganden är att upprätthålla en beredskap att snabbt kunna vidta nödvändiga åtgärder för att begränsa smittspridning och därigenom värna liv och hälsa. Förslaget att bibehålla denna föreskriftsrätt motiveras således av ett angeläget allmänt intresse och är

förenligt med regeringsformen, den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och EU-rätten, se propositionen En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (2019/20:172 s. 35 och 36) samt propositionen En tillfällig covid-19-lag (2020/21:79 s. 82–86).

Följändringar

Enligt 15 § covid-19-lagen ska vissa föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen underställas riksdagens prövning inom en vecka från den dag då föreskriften beslutades. De föreskrifter som avses är sådana som meddelats med stöd av de bemyndiganden om bl.a. förbud och nedstängning som nu föreslås tas bort. Motsvarande bestämmelse finns i 12 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Av denna bestämmelse framgår att föreskrifter om nedstängning av serveringsställen ska underställas riksdagens prövning. Då rätten för regeringen att meddela sådana föreskrifter föreslås tas bort bör även bestämmelserna om underställning tas bort.

Den som bryter mot föreskrifter om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek på platser dit allmänheten har tillträde och föreskrifter om förbud mot att vistas i en park, på en badplats eller på någon annan sådan särskilt angiven plats kan dömas till penningböter enligt 24 § covid-19-lagen. Eftersom föreskriftsrätten föreslås tas bort i denna del bör även straffbestämmelsen tas bort.

I 5 § andra stycket covid-19-lagen finns en upplysningsbestämmelse som hänvisar till bestämmelserna i lagen om möjlighet att förbjuda sällskap av viss storlek och förbud mot tillträde till vissa platser. Som en följd av att de sistnämnda bestämmelserna tas bort bör även denna upplysningsbestämmelse tas bort.

6.2 Vissa ytterligare anpassningar bör göras i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen om att den som driver ett serveringsställe ansvarar för att vidta vissa smittskyddsåtgärder och bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder ska ändras och i stället utformas med bestämmelserna i covid-19-lagen som förebild. Det innebär att den som driver ett serveringsställe ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra smittspridning i serveringsställets lokaler och inom tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till. Verksamheten ska så långt som möjligt bedrivas på ett sådant sätt att trängsel undviks och att människor kan hålla ett från smittskydssynpunkt säkert avstånd från varandra. Kraven ska även gälla vid entréer till sådana lokaler och områden, om den som driver serveringsstället äger eller på annan grund disponerar över entréområdet.

Av bemyndigandena i lagen ska det framgå att föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelas ska få innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. minsta avstånd mellan besökare,
3. begränsning av öppettider, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Föreskrifter som meddelas ska få inskränkas till att gälla ett visst geografiskt område.

Det ska också införas en ny bestämmelse i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen med covid-19-lagen som förebild av vilken det ska framgå att föreskrifter med stöd av bemyndigandet får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 och att föreskrifterna inte får vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. När föreskrifterna utformas bör risken för smittspridning i olika typer av verksamheter beaktas, liksom förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder för att förhindra smittspridning.

Lagens bestämmelse om tillsyn ska ändras så att den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet utövar tillsyn över att föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigandena följs. Även bestämmelsen om tillsynsåtgärder ändras så att nämnden får besluta de förelägganden och beslut som behövs för tillsynen och för att de föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigandena ska följas.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig i denna del tillstyrker eller har inte några synpunkter på förslaget. *Juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet* anser dock att det inte är självklart att en utökad flexibilitet ska ges företräde framför förutsebarhet och precision. Om krav på vaccinationsbevis ska kunna införas, bör det övervägas att formulera stöd för sådana krav i de båda lagarna. Vad gäller förslaget att föreskrifter bör utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder, anser fakulteten att det bör övervägas om ”bör” ska ersättas med ”ska”. *Kammarrätten i Stockholm* anser att uttrycket ”andra åtgärder för att förhindra smittspridning” innefattar långtgående smittskyddsåtgärder såsom nedstängning och förbud. *Företagarna* anser att anpassningen utgör utökade skyldigheter för näringsidkare. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* och *Länsstyrelsen i Dalarnas län* (som yttrar sig för samtliga länsstyrelser) tillstyrker att det tydliggörs att tillsyn av serveringsställen ska ske utifrån de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och inte med stöd av själva lagen i sig. *Folkhälsomyndigheten* välkomnar förslaget att anpassa vissa bestämmelser i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen med covid-19-lagen som förebild så att de båda lagarna blir mer likformade i struktur och innehåll. Även Länsstyrelsen i Dalarnas län är positivt inställd till att bestämmelserna i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen nu bättre harmoniserar med covid-19-lagens bestämmelser. *Visita*

ifrågasätter behovet av och rimligheten i möjligheterna att reglera serveringsställets öppettider. Organisationen anser att begränsningar av öppettider snarast är att betrakta som kontraproduktivt. *Kommerskollegiet* anser att 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen samt den ändrade giltighetstiden för 4 § covid-19-lagen omfattas av anmälningsplikten i tjänstedirektivet.

Skälen för regeringens förslag

Anpassning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen genomförs för ökad enhetlighet

Enligt 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ansvarar den som driver ett serveringsställe för att serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks och att besökare kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. Vidare ska verksamheten i övrigt organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras, och det ska finnas rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras. Bestämmelsen är något mer långtgående och detaljerad än den motsvarande bestämmelsen i 4 § covid-19-lagen enligt vilken den som bedriver eller ansvarar för viss uppräknad verksamhet ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra smittspridning. Av 4 § covid-19-lagen framgår vidare att verksamheten så långt som möjligt ska bedrivas på ett sådant sätt att trängsel undviks och att människor kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. I 7–11 §§ covid-19-lagen ges bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav på bl.a. deltagarbegränsningar, avstånd och öppettider.

Det viktigaste och effektivaste redskapet för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 är de pågående vaccinationerna. Genom dessa lindras följderna av pandemin, och färre människor har blivit allvarligt sjuka i covid-19 sedan vaccineringen påbörjades. Det epidemiologiska läget har därigenom förbättrats och skiljer sig från läget då lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020. Då var smittspridningen hög och restriktioner behövde snabbt införas för att begränsa smittspridningen och minska belastningen på hälso- och sjukvården. De restriktioner som har införts genom lagens bemyndiganden har under sommaren och hösten 2021 successivt tagits bort. Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen upphörde att gälla den 29 september 2021. Mot bakgrund av ökad smittspridning under senare delen av hösten och början av vintern 2021 infördes nya allmänna råd för serveringsställen den 8 december 2021 (HSLF-FS 2021:93). Av råden framgår hur den som driver ett serveringsställe kan undvika att trängsel uppstår.

Som nämnts är bestämmelserna om krav på smittskyddsåtgärder något mer långtgående och detaljerade i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen än motsvarande bestämmelser i covid-19-lagen. Det bör därför övervägas om 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen bör omformuleras så att den mer stämmer överens med 4 § covid-19-lagen. Enligt regeringens bedömning är covid-19-lagens mer

generella skrivning – att verksamhetsinnehavare ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra smittspridning och att verksamheten så långt möjligt ska bedrivas så att trängsel kan undvikas och avstånd hållas – mer flexibel och därför mer ändamålsenlig. I lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen framgår vissa krav i lagen såsom att lokaler och tillhörande områden utomhus ska utformas så att trängsel undviks, att verksamheten i övrigt ska organiseras så att smittspridning så långt som möjligt förhindras och att det ska finnas rutiner för hur smittspridning kan förhindras. Vid en lägre smittspridning i samhället är det möjligt att dessa krav inte längre behövs. Lämpliga krav på verksamhetsutövare i ett sådant läge kan i stället vara att serveringsstället t.ex. har en handlingsplan för hur verksamheten ska agera vid ett försämrat epidemiologiskt läge samt kapacitet att snabbt kunna ställa om. Ett sådant krav kan regleras i myndighetsföreskrifter som meddelas med stöd av bemyndiganden i lagen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Det kan argumenteras för att bestämmelserna i covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen borde samlas i en lag. Det finns dock fler skillnader i lagarna än utformningen av vilka krav som får ställas på verksamheterna. Bland annat skiljer sig ansvaret för tillsyn åt. Enligt lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen är det kommunerna som har tillsyn över lagen. Skälet till att lagstiftaren lade ansvaret på kommunerna var att de bedriver tillsyn på serveringsställen på andra områden såsom t.ex. livsmedels- och alkoholområdet. Kommunerna har därför erfarenhet och kunskap av att vara tillsynsmyndighet över denna typ av verksamhet (prop. 2019/20:172 s. 22). Ur ett tids- och kostnadsperspektiv är det fördelaktigt att tillsynen utövas av en aktör. Länsstyrelserna har ansvaret för tillsynen av covid-19-lagen. I propositionen En tillfällig covid-19-lag ansåg regeringen att om kommunerna tillfördes ytterligare tillsynsuppgifter, skulle det riskera att tränga undan tillsynen av serveringsställen och annan viktig tillsynsverksamhet. Regeringen ansåg därför att ett lämpligare alternativ var att utse länsstyrelserna som tillsynsmyndighet över covid-19-lagen (prop. 2020/21:79 s. 68).

En annan skillnad mellan lagarna är att länsstyrelserna enligt covid-19-lagen har möjlighet att fatta beslut om särskilda begränsningar i enskilda fall. Lagarnas struktur är inte heller enhetlig. En sammanslagning av de båda lagarna skulle kräva en mer ingående analys och bearbetning än vad som här är möjligt. De verksamheter som regleras i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och covid-19-lagen bör dock så långt möjligt behandlas lika när det gäller vilka krav som ställs på dem att vidta smittskyddsåtgärder. I samband med att lagarnas giltighetstid förlängs efter utgången av januari 2022 finns det därför anledning att anpassa kraven på smittskyddsåtgärder i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen till de mer allmänna krav som gäller enligt covid-19-lagen. En ändring föreslås därför i bestämmelsen om att den som driver ett serveringsställe ansvarar för att vidta vissa smittskyddsåtgärder i 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen så att bestämmelsen utformas med 4 § covid-19-lagen som förebild. Ändringen innebär en ökad enhetlighet lagarna sinsemellan vilket underlättar för verksamhetsutövare som träffas av regelverken, då de inte behöver förhålla sig till olika slags regler. Det innebär alltså att serveringsställen och de verksamheter som

träffas av covid-19-lagen regleras på ett mer likartat sätt. *Folkhälsomyndigheten*, som är den myndighet som enligt begränsningsförordningen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen får meddela föreskrifter om smittskyddsåtgärder enligt de båda lagarna, välkomnar förslaget att anpassa bestämmelserna.

Bestämmelsen om att den som driver ett serveringsställe är skyldig att vidta lämpliga smittskyddsåtgärder för att förhindra smittspridning bör vidare kompletteras av ett mer detaljerat bemyndigande. Det föreslås därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om begränsningar av antalet besökare på serveringsstället, minsta avstånd mellan besökare, begränsning av serveringsställets öppettider eller andra åtgärder för att förhindra smittspridning. Avsikten är inte att de nya bemyndigandena ska ge en mer långtgående föreskriftsrätt. Enligt förarbetena till bemyndigandet i den hittillsvarande 10 § får de föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelas avse utformningen av de fysiska utrymmena, verksamhetens bedrivande och rutiner, t.ex. hur stora avstånden mellan sittande gäster ska vara, om beställning får ske över disk, om enbart bordsservering ska vara tillåten och hur länge ett sällskap får sitta vid ett bord (prop. 2019/20:172 s. 46). Vidare framgår av bemyndigandet i hittillsvarande 11 § första stycket att föreskrifter får meddelas om att serveringsställens öppettider ska begränsas. I Folkhälsomyndighetens upphävida föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (HSLF-FS 2020:37) fanns det bestämmelser om avstånd, antal besökare per sällskap, krav på att servering endast får ske till sittande besökare, handhygien m.m. När lagkraven tas bort avseende utformning av fysiska utrymmen, verksamhetens bedrivande och rutiner, som utgör ramen för det hittillsvarande bemyndigandet, bör de nya bemyndigandena tydligare precisera vilka smittskyddsåtgärder som kan bli föremål för reglering på föreskriftsnivå. En lösning med mindre detaljerade krav i lag och ett väl avgränsat bemyndigande ger en ökad flexibilitet och medför att restriktionerna för serveringsställen inte behöver vara mer omfattande än för verksamhet som regleras i covid-19-lagen. *Juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet* anser dock att det inte är självklart att en utökad flexibilitet ska ges företräde framför förutsebarhet och precision. Den bestämmelse som främst synes ge upphov till betänkligheter är den föreslagna 10 § 4 enligt vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om andra åtgärder för att förhindra smittspridning. I författningskommentaren till den föreslagna 10 § ges exempel på smittskyddsåtgärder som skulle kunna meddelas genom föreskrifter med stöd av bemyndigandet. Smittskyddsåtgärder motsvarar de exempel som ges i författningskommentaren till 7 § första stycket 4, 8 § första stycket 3, 9 § första stycket 3, 10 § första stycket 4 och 11 § första stycket 3 covid-19-lagen i propositionen En tillfällig covid-19-lag (prop. 2020/21:79). Exempelen ska ge vägledning för bemyndigandets räckvidd. Regeringen anser att det är angeläget att föreskrifter om krav på näringsidkare som inte längre behövs tas bort, vilket också framhålls av *Visita*.

Kammarrätten i Stockholm framhåller att uttrycket ”andra åtgärder för att förhindra smittspridning” medför att föreskrifter innefattande långtgående smittskyddsåtgärder, såsom nedstängningar och förbud, även fort-

sättningsvis kan meddelas. För att markera föreskrifternas begränsade räckvidd bör det enligt domstolen övervägas om lydelsen i stället bör vara ”andra liknande åtgärder för att förhindra smittspridning”. Avsikten med det ändrade bemyndigandet i serveringslagen är att det ska utformas på liknande sätt som bemyndigandena i covid-19-lagen. I författningskommentaren till den lagen ges exempel på vilka smittskyddsåtgärder som regeringen anser ska kunna omfattas av bemyndigandena om ”andra skyddsåtgärder för att förhindra smittspridning” (prop. 2020/21:79 s. 97). Exempelen avser andra åtgärder än nedstängningar och förbud av verksamheter. Regeringens avsikt är inte att det föreslagna bemyndigandet i 10 § 4 lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska avse föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. Uttrycket ”andra liknande åtgärder för att förhindra smittspridning”, som kammarrätten föreslår, kan också ge upphov till osäkerhet om bemyndigandets räckvidd. Något behov av att ändra det i promemorian föreslagna bemyndigandet bedöms därför inte finnas.

Juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet noterar att det i promemorian Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (S2021/06359) har framförts att bestämmelser om krav på vaccinationsbevis skulle kunna införas med stöd av motsvarande allmänt formulerade bemyndigande som nu föreslås avseende serveringsställen. Då krav på vaccinationsbevis kan vara ingripande för enskilda anser fakultetsnämnden att det är bättre om sådana åtgärder har tydligt lagstöd. Regeringen vill med anledning av denna synpunkt understryka sin uppfattning att krav på uppvisande av vaccinationsbevis är en tänkbar åtgärd för att möjliggöra undantag från eventuella nya begränsningar som kan beslutas med stöd av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Det är exempelvis tänkbart att ett sådant undantag utformas så att det ger utrymme för den som ansvarar för verksamheten att välja om möjligheten att kräva vaccinationsbevis ska användas eller inte. Regeringen delar inte universitetets uppfattning att en sådan reglering i förordning kräver ett mera uttryckligt lagstöd än vad som följer av det föreslagna bemyndigandet. Som *Advokatsamfundet* påpekar bör tvärtom ett krav på vaccinationsbevis, som ett mindre ingripande alternativ till andra mer långtgående begränsningar, vara ett exempel på en åtgärd som regeringen bör kunna bemyndigas att meddela föreskrifter om, för det fall det bedöms nödvändigt.

Visita ifrågasätter behovet av och rimligheten i möjligheterna att införa ett förbud mot att serveringsställen håller öppet efter ett visst klockslag. Enligt 11 § första stycket lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen får regeringen eller den myndighet som regeringen föreskriver meddela föreskrifter om att serveringsställets öppettider ska begränsas, om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning. Folkhälsomyndigheten har meddelat föreskrifter med innebörden att öppettiderna på samtliga serveringsställen och restauranger begränsades mellan den 1 mars och 1 juli 2021 (HSLF-FS 2021:22 och HSLF-FS 2021:56). Mellan den 20 november 2020 och 11 april 2021 var det vidare förbjudet att servera alkohol mellan vissa klockslag enligt förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol. Förbudet motiverades av att risken för trängsel på serveringsställen ökade efter att besökarna hade ätit klart och började cirkulera i lokalen. Kontakterna mellan olika besökare och

personal ökar när man rör på sig mer i lokalen och därmed riskerna för smittspridning på serveringsställena. Det visar sig alltså vara ganska svårt att helt och hållet begränsa kontakter till inom ett sällskap. Flera kontakter kan i sin tur skapa nya smittspridningskedjor i samhället. Vidare har erfarenheterna från tillsynen visat att besökarnas alkoholkonsumtion i hög grad påverkar deras beteende och förmågan att följa instruktioner och uppmaningar att hålla avstånd (se promemorian Förslag till förordning om tillfälligt förbud mot servering av alkohol [S2020/08228] s. 5–6). Regeringen anser mot den bakgrunden att det vid ett försämrat epidemiologiskt läge fortsatt bör vara möjligt att begränsa serveringsställets öppettider. Många serveringsställen har öppet till sent på natten och köbildningar sker ofta utanför sådana ställen när serveringsställen med mer begränsade öppettider stänger. Trängsel kan även uppstå på serveringsställen utan alkoholservice, såsom t.ex. snabbmatskedjor, varför möjligheten att föreskriva om begränsade öppettider även bör gälla dessa. Föreskrifter om begränsade öppettider får dock inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv eller hälsa. Särskild hänsyn måste tas till att en begränsning avseende ett serveringsställets öppettider utgör ett ingrepp i egendomsskyddet och rätten att bedriva näring.

Visita har också framhållit att begränsning av öppettider snarast är att betrakta som kontraproduktivt eftersom gäster som kommit i sällskap till serveringsstället och inte ville avsluta kvällen tidigt ofta gick till någons bostad för att fortsätta samvaron. Syftet med lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen är att förhindra spridning på serveringsställen av det virus som orsakar covid-19. Bestämmelserna i smittskyddslagen om var och ens skyldighet att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar och att vidta åtgärder för att skydda andra mot smittrisk gäller dock i alla situationer.

Föreskrifter som gäller serveringsställen bör kunna vara geografiskt begränsade. Möjligheten att geografiskt inskränka föreskrifters räckvidd på området avser i dag endast serveringsställets öppettider. Folkhälsomyndigheten har i sin rapport Risk för ökad smittspridning och nationella och regionala klusterutbrott framhållit att analysen visar på en betydande risk för klusterutbrott, framför allt bland ovaccinerade personer. För att föreskrifterna för serveringsställen inte ska bli mer långtgående än vad som är nödvändigt är det ändamålsenligt att införa en möjlighet att meddela geografiskt begränsade föreskrifter även avseende andra krav än på öppettider.

Proportionalitetskrav

I covid-19-lagen finns en bestämmelse med de allmänna förutsättningarna för att införa särskilda begränsningar. Föreskrifter om särskilda begränsningar får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning av sjukdomen covid-19. Föreskrifterna får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. De bör utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder för att förhindra smittspridning (6 §). En liknande bestämmelse finns i smittskyddslagen. Enligt 1 kap. 4 § i den lagen ska

smittskyddsåtgärder bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors hälsa. I lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen finns det inte någon motsvarande bestämmelse. Det framhålls dock i lagens förarbeten att åtgärderna för att förhindra smittspridning bör anpassas efter det rådande läget och att de inte får vara mer långtgående än vad som är nödvändigt (se t.ex. prop. 2019/20:172 s. 35). När nu bemyndigandena i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen föreslås ändras för att likna dem som finns i covid-19-lagen bör även en kompletterande bestämmelse om proportionalitet tas in i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Som framhölls i prop. 2020/21:79 finns bestämmelser om proportionalitet även i regeringsformen och förvaltningslagen (2017:900).

Juridiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet anser att regeringen bör överväga om ”bör” ska ersättas med ”ska” när det gäller bestämmelsen om att föreskrifter bör utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder. Det finns enligt fakultetsnämnden anledning att anta att denna risk och dessa förutsättningar alltid behöver beaktas, inte minst mot bakgrund av proportionalitetsprincipen. Regeringen konstaterar att bestämmelsen är utformad med 6 § covid-19-lagen som förebild, detta då ett av syftena med förslagen i detta lagstiftningsärende är att göra de två lagarna mer enhetliga. Som framgår av förarbetena till covid-19-lagen kan det i lagen endast anges allmänna riktlinjer för hur proportionalitetsbedömningen ska ske. Den konkreta avvägningen måste göras i samband med att föreskrifter om begränsningar tas fram (prop. 2020/21:79 s. 28). Av 1 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen framgår att syftet med lagen är att förhindra spridning på serveringsställen av det virus som orsakar covid-19. Risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder måste alltså alltid beaktas. Regeringen instämmer därför i promemorians förslag när det gäller hur bestämmelsen ska utformas.

Tillsyn

Enligt den hittillsvarande 4 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen har den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet tillsyn över att lagen och dess anslutande föreskrifter följs. Med begreppet ”anslutande föreskrifter” avses förutom föreskrifter som meddelats direkt eller indirekt med stöd av lagen även föreskrifter som har meddelats med stöd av restkompetensen och föreskrifter som har meddelats genom verkställighetsföreskrifter (jfr prop. 2019/20:172 s. 23).

Som anges ovan föreslås att kraven på smittskyddsåtgärder i 3 § och bemyndigandet i 10 § ska ändras så regleringen bättre överensstämmer med covid-19-lagen. Ändringarna innebär att lagtexten blir mer allmänt hållen och att den inte längre innehåller konkreta krav på smittskyddsåtgärder som nämnden kan utöva tillsyn över. De begränsningar som nämnden ska utöva tillsyn över kommer fortsättningsvis enbart att framgå av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. För att tydliggöra detta för tillsynsmyndigheter och aktörer samt för att uppnå likhet med covid-19-lagen, bör tillsynsbestämmelsen i 4 § ändras med 17 § covid-19-

lagen som förebild. *SKR* och *Länsstyrelsen i Dalarnas län* (som yttrar sig för samtliga länsstyrelser) tillstyrker förslaget då en sådan ordning underlättar tillsynsarbetet för kommunerna.

I likhet med regleringen i covid-19-lagen ska tillsynen inte avse anslutande föreskrifter. Något sådant behov bedöms inte finnas då det under den tid som lagen gäller inte har antagits några verkställighetsföreskrifter eller föreskrifter som grundar sig på restkompetensen och som riktar sig mot de aktörer som omfattas av lagen.

Som en följd av ändringen i tillsynsbestämmelsen bör även bestämmelsen om tillsynsåtgärder i 7 § ändras så att nämndens möjlighet att besluta om tillsynsåtgärder i fortsättningen ska omfatta förelägganden och förbud som behövs för tillsynen och för att de föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigandet i 10 § ska följas. Till skillnad från förslaget i promemorian tydliggörs att nämnden även kan fatta beslut om förelägganden vad gäller sådana befogenheter som framgår av 5 §, exempelvis rätt till tillträde.

Tjänstedirektivet

Kommerskollegiet anser att 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen samt den ändrade giltighetstiden för 4 § covid-19-lagen omfattas av anmälningsplikten i tjänstedirektivet. I propositionen En tillfällig covid-19-lag (prop. 2020/21:79) gjorde regeringen bedömningen att lagen i sig inte har någon betydelse för den fria rörligheten för personer eller tjänster. Däremot kan EU-rättsliga regler behöva beaktas om föreskrifter ska meddelas med stöd av de föreslagna bemyndigandena i lagen. Regeringen vidhåller denna bedömning. Eftersom 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen är utformad på liknande sätt som 4 § covid-19-lagen görs samma bedömning vad gäller den bestämmelsen.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Ändringarna i covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska träda i kraft den 31 januari 2022.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: har inte haft några synpunkter på ikraftträdandebestämmelserna.

Skälen för regeringens förslag: Covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen gäller till utgången av januari 2022. Som anges i avsnitt 5 föreslås dock att lagarna ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022. Bemyndigandena om förbud och nedstängning i covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen föreslås dock tas bort (avsnitt 6.1). Dessutom föreslås anpassningar i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen om att den som driver ett serveringsställe ansvarar för att vidta vissa smittskyddsåtgärder och att bemyndigandena att meddela ytterligare före-

skrifter ska utformas med bestämmelserna i covid-19-lagen som förebild (avsnitt 6.2). Lagändringarna föreslås träda i kraft i den 31 januari 2022, i samband med att lagarna förlängs. Prop. 2021/22:69

8 Konsekvenser

8.1 Övergripande konsekvenser

Förslagen om fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen kan komma att medföra konsekvenser för enskilda. Dessa konsekvenser har det redogjorts för i tidigare propositioner (prop. 2019/20:172 s. 38–40, prop. 2020/21:79 s. 88 och 89 och prop. 2020/21:219 s. 22 och 23). Regeringen anser att de tidigare bedömningarna kvarstår.

Pandemin har pågått i drygt ett och ett halvt år. Fram till den 8 december 2021 har över 1 220 000 människor i Sverige konstaterats smittade av viruset och över 15 100 dödsfall bland personer med bekräftad covid-19-infektion har rapporterats i landet. Belastningen på hälso- och sjukvården på grund av pandemin har varierat över tid men har under långa perioder varit mycket hög vid landets intensivvårdsavdelningar. Sedan våren 2021 har läget successivt förbättrats, vilket möjliggjort att de flesta av de begränsningar som införts har kunnat anpassas eller avvecklas.

Covid-19-lagen innehåller en bestämmelse om att var och en genom uppmärksamhet och rimliga försiktighetsåtgärder ska medverka till att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Bestämmelsen återspeglar regleringen i smittskyddslagen. Den är avsedd att ha en normerande verkan på allmänhetens beteende men medför inga nya skyldigheter (se prop. 2020/21:79 s. 88). Uppmaningen har dock påverkat människor i deras vardag på så vis att man har iakttagit försiktighet.

En fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen möjliggör fortsatta begränsningar, vid behov, för att minska spridningen av covid-19 och risken för allvarlig sjukdom och död. Beroende på smittläget efter januari 2022 och på omfattningen av eventuella restriktioner kommer såväl människors vardag som folkhälsan i befolkningen fortsatt att påverkas i viss utsträckning. Folkhälsomyndigheten har i sin rapport Hur har folkhälsan påverkats av covid-19-pandemin? publicerad den 15 april 2021 gjort en samlad bedömning av pandemins och smittskyddsåtgärdernas konsekvenser för folkhälsan under 2020 utifrån folkhälsopolitikens mål om en god och jämlik hälsa (se närmare prop. 2020/21:219 s. 23).

Barn och unga kan komma att påverkas särskilt negativt om det beslutas om begränsningar med stöd av lagarna. I smittskyddslagen (1 kap. 4 §) framgår att barnets bästa ska beaktas när åtgärder som rör barn införs, och enligt barnkonventionen ska analyser utgå från barnets rättigheter och beskriva vilka konsekvenser en avsedd åtgärd kan få på dessa rättigheter. Det är därför av yttersta vikt att alla aktörer kontinuerligt genomför barnrättsliga analyser inför beslut och åtgärder med anledning av covid-19. Regeringen delar således de bedömningar när det gäller konsekvenser för

barn som gjorts i tidigare propositioner (prop. 2020/21:79 s. 27 och 2020/21:219 s. 24).

Förlängningen av lagarna syftar till att ha en fortsatt god beredskap under våren 2022. Det är först när regeringen meddelar föreskrifter med stöd av lagarna, eller bemyndigar en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter och myndigheten gör det, som mer eller mindre omfattande samhällsekonomiska effekter kan uppkomma som i sin tur påverkar enskilda. En negativ följd effekt kan vara en påverkan på arbetslösheten på kort och lång sikt. För det fall företag drar ned på personal eller tvingas gå i konkurs så kommer arbetslösheten på kort sikt att öka. En ökad arbetslöshet kan utöver de ekonomiska effekterna dels öka förekomsten av våld, kontroll och missbruk i hemmet, dels bidra till ökad psykisk ohälsa. Den som är utsatt kan också få svårare att söka stöd. Särskilt kvinnor, barn och hbtqi-personer är utsatta, men även pojkar och män utsätts för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Barn och unga som redan befinner sig i utsatta situationer kan drabbas särskilt hårt av pandemin.

8.2 Konsekvenser för företag och verksamhetsutövare

I promemorian anges att förslagen kan komma att medföra konsekvenser för företag och andra verksamhetsutövare, och det hänvisas till beskrivningen av dessa konsekvenser i tidigare propositioner (prop. 2019/20:172 s. 38–40, prop. 2020/21:79 s. 88 och 89 och prop. 2020/21:219 s. 24–25). Regeringen delar promemorians konsekvensbedömningar.

Till följd av de restriktioner som har införts för att minska spridningen av sjukdomen covid-19 har företag och verksamhetsutövare drabbats ekonomiskt då deras verksamheter delvis eller helt har begränsats. Regeringen har därför, sedan pandemins utbrott, infört flera olika typer av ekonomiska stöd för att mildra de negativa ekonomiska konsekvenserna för företagen och verksamhetsutövarna, t.ex. stöd vid korttidsarbete, omställningsstödet och omsättningsstödet till enskilda näringsidkare. Inom områdena kultur, idrott och kollektivtrafik har särskilda riktade stöd inrättats för att ersätta intäktsbortfall, som t.ex. förordningen (2020:246) om statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. Begränsningarna i föreskrifter kan även fortsättningsvis få mycket långtgående negativa ekonomiska konsekvenser för företagandet eftersom de kan vara mer eller mindre förhindrade att bedriva sin verksamhet.

Flera remissinstanser, häribland *Tåg företagen*, *SJ AB* och *Stockholm Live AB*, efterfrågar att rätten till ekonomisk ersättning tydligare bör framgå av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen eftersom de smittskyddsåtgärder som införs med stöd av lagen kan medföra negativa konsekvenser för företag och verksamhetsutövare. *Fastighetsägarna Sverige* påtalar att nuvarande ordning är lagstridig eftersom fastighetsägare har en grundlagsfäst rätt till lagreglerad ersättning vid rådighetsinskränkning och att det därför inte är förenligt

med regeringsformen att endast hänvisa till att ersättningen ska ”hanteras inom ramen för ordinarie budgetrutiner”.

Regeringen är medveten om det kan uppstå negativa ekonomiska konsekvenser till följd av de begränsningar som införs för att minska spridningen av sjukdomen covid-19 och att det därför kan finnas ett behov av att vidta kompenserande åtgärder (prop. 2020/21:79 s. 88–89). Regeringen har, som framgår ovan, tagit fram flera typer av stödsystem för att mildra de ekonomiska konsekvenserna. Dessa stödsystem regleras i lagar och förordningar vid sidan av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Regeringen har tidigare gjort bedömningen att det inte är möjligt att i covid-19-lagen införa bestämmelser om ekonomisk ersättning. Arbetet med hur olika ersättningar kan utformas behöver i stället ske inom ramen för de rutiner som gäller för budgetprocessen. En sådan ordning stämmer också väl överens med vad som gäller enligt ordningslagen och smittskyddslagen (prop. 2020/21:219 s. 20). Regeringen vidhåller således den tidigare bedömningen att detta har varit en ändamålsenlig ordning och att rätten till ersättning har tydliggjorts på ett tillfredsställande sätt (prop. 2021/22:1 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg s. 99–100).

Åtgärder som införs för att minska smittspridningen ska vara välavvägda med hänsyn till faran för liv och hälsa. De grundlagsskyddade fri- och rättigheterna måste värnas och begränsningarna måste vara proportionerliga och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Förslagen i denna proposition innebär att regeringens möjlighet att meddela föreskrifter om att vissa verksamheter bör hållas stängda tas bort. Det innebär att de mest omfattande begränsningar som skulle kunna införas för verksamhetsutövare och företagare inte längre kommer att finnas kvar i lagarna.

Förslaget till ändring av 3 § lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (se avsnitt 6.2) innebär att serveringsställen fortsättningsvis kommer att regleras på lagtekniskt liknande sätt som de verksamheter som träffas av covid-19-lagen. Regeringen gör bedömningen att detta förslag inte medför några negativa konsekvenser för företag och verksamheter.

Mot bakgrund av att pandemin fortfarande pågår och att läget snabbt kan förändras är det i dag inte möjligt att uppskatta i vilken utsträckning som företag och verksamhetsutövare kan komma att påverkas av faktiska begränsningar efter januari 2022. Efter att regeringen den 29 september 2021 tog steg 4 i regeringens plan för avveckling av restriktioner togs majoriteten av de begränsningar som påverkat företag och verksamhetsutövare bort. Beskedet innebär att landets aktörer har kunnat återuppta sin verksamhet i större eller mindre omfattning efter en lång period av omfattande begränsningar. En fortsatt giltighetstid för lagarna innebär dock inte per automatik att restriktioner kommer att kvarstå eller återinföras, utan det handlar om att fortsatt ha beredskap. Vid ett eventuellt läge där mer långtgående begränsningar åter kan behöva införas, vilket kan leda till att företag och verksamhetsutövare drabbas ekonomiskt, kan frågan om vissa ersättningsstöd aktualiseras och övervägas på nytt inom ramen för ordinarie budgetrutiner.

Den 23 november 2021 beslutade regeringen om ändringar i begränsningsförordningen i syfte att möjliggöra användning av vaccinationsbevis

vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (se avsnitt 5 under rubriken Lagarna gör det möjligt att införa träffsäkra åtgärder). Beslutet innebär att om verksamhetsutövaren väljer att kräva vaccinationsbevis, behöver denne inte beakta de deltagarbegränsningar som Folkhälsomyndigheten ser behov av för de allmänna sammankomsterna och offentliga tillställningarna. Detta minskar behovet av ersättningsstöd. Den 8 december 2021 remitterade Regeringskansliet promemorian Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsförfordningarna (S2021/07875). Promemorian innehåller bl.a. förslag om användning av vaccinationsbevis i fler verksamheter.

8.3 Konsekvenser för det allmänna

En förlängning av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen kan medföra konsekvenser för länsstyrelser, regioner, kommuner, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och allmänna förvaltningsdomstolar. Konsekvenserna för dessa aktörer redovisas i prop. 2020/21:79 s. 88–90, prop. 2019/20:172 s. 38–40 och prop. 2020/21:219 s. 25–27. De bedömningar som gjorts gällande konsekvenserna kvarstår givet att mer omfattande begränsningar gäller. En förlängning av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen skulle kunna medföra ytterligare kostnader för länsstyrelserna för tillsynsarbetet. Länsstyrelserna har tilldelats 174,6 miljoner kronor för tillsynsarbetet under januari–september 2021 (prop. 2020/21:84 s. 7). För den fortsatta tillsynen utifrån covid-19-lagen till utgången av januari 2022 föreslås länsstyrelserna tilldelas 80,6 miljoner kronor sammanlagt fördelat i propositionen Höständringsbudget för 2021 (prop. 2021/22:2 avsnitt 5.1 s. 18) och i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utgiftsområde 1 Rikets styrelse s. 50).

Länsstyrelsen i Dalarnas län (som yttrar sig för samtliga länsstyrelser) förutsätter att motsvarande medel, som beviljats för länsstyrelsernas arbete utifrån lagen till utgången av januari 2022, även tilldelas för de tillkommande fyra månaderna till utgången av maj 2022. Länsstyrelsen i Dalarnas län gör samma bedömning gällande kommunernas fortsatta beredskap för tillsynsinsatser. Regeringen delar bedömningen att en ytterligare förlängning av lagarna om fyra månader till utgången av maj 2022 kan komma att påverka länsstyrelsernas kostnader och verksamhetsförutsättningar. I vilken utsträckning detta sker beror på hur regeringen och myndigheter använder de bemyndiganden som finns i lagen. Vid ett kraftigt försämrat läge där begränsningar och föreskrifter återinförs kan det medföra att tillsynsarbetet ökar i sådan utsträckning att det får mer omfattande konsekvenser. Även vid ett mer begränsat användande av lagens bemyndiganden påverkas länsstyrelsernas kostnader då tillsynsverksamheten behöver upprätthålla viss beredskap. Vid en förlängning av lagarna till utgången av maj 2022 behöver ersättningsfrågan därför aktualiseras på nytt inom ramen för budgetprocessens ordinarie rutiner.

En ytterligare förlängning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen kan komma att medföra ytterligare kostnader för kommunerna som bedriver tillsyn utifrån de bestämmelser som beslutats med stöd av lagen. För den fortsatta tillsynen av serveringsställen till utgången av januari 2022 föreslås att kommunerna tilldelas 60 miljoner kronor sammanlagt i propositionen Höständringsbudget för 2021 (prop. 2021/22:2 avsnitt 5.7 s. 23) och i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg s. 99). Kommunerna har sedan lagen trädde i kraft tilldelats 210 miljoner kronor för tillsynsarbetet.

Linköpings kommun och *Malmö kommun* anger att en förlängd giltighet av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen kan komma att medföra konsekvenser för kommunens tillsynsverksamhet och framhåller vikten av att hänsyn tas till kommunernas behov av ekonomisk kompensation för det arbete en utökad tillsyn skulle innebära. Regeringen delar bedömningen att en ytterligare förlängning av lagarna om fyra månader till utgången av maj 2022 kan komma att påverka kommunernas kostnader. I vilken utsträckning detta sker beror på hur regeringen och myndigheter använder de bemyndiganden som finns i lagen. Vid ett kraftigt försämrat läge där begränsningar och föreskrifter återinförs kan det medföra att tillsynsarbetet ökar i sådan utsträckning att det får mer omfattande konsekvenser. Även vid ett mer begränsat användande av lagens bemyndiganden påverkas kommunernas kostnader då tillsynsverksamheten behöver upprätthålla viss beredskap. Vid en förlängning av lagarna till utgången av maj 2022 behöver ersättningsfrågan därför aktualiseras på nytt inom ramen för budgetprocessens ordinarie rutiner.

Länsstyrelserna och kommunerna har ett väl utarbetat samarbete med smittskyddsläkarna i regionerna kring den lokala hanteringen av pandemin. Förslagen bedöms därför inte medföra några ekonomiska konsekvenser för regionerna.

Förslaget om ändringar i covid-19-lagen innebär att bemyndigandena och straffbestämmelsen tas bort när det gäller förbud mot samling på allmän plats och förbud mot att vistas på vissa särskilt angivna platser. Eftersom förbud enligt dessa bestämmelser omfattas av straffansvar kan denna del av förslaget leda till en minskad arbetsbelastning för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar.

8.4 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Under den tidsperiod som förlängningen avser kommer kommunerna att ha ett fortsatt tillsynsansvar i fråga om krav på smittskyddsåtgärder som meddelas med stöd av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Verksamheter som kommuner och regioner bedriver kan komma att åläggas krav på smittskyddsåtgärder med stöd av covid-19-lagen. Detta har inverkan på den kommunala självstyrelsen. Eftersom kommuner redan i dag har ansvar för tillsynen bedöms förslagen i denna proposition innebära ett begränsat ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Detsamma

Prop. 2021/22:69 gäller krav på smittskyddsåtgärder enligt covid-19-lagen. Det bedöms inte möjligt att uppnå syftet med ändringarna med mindre ingripande åtgärder. Regeringen bedömer därför att ingreppet är proportionerligt (se vidare prop. 2019/20:172 s. 37 och 38, prop. 2020/21:79 s. 85–86 och prop. 2020/21:219 s. 26–27).

9.1 Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

3 § Den som driver ett serveringsställe *ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra smittspridning i serveringsställets lokaler och inom tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till. Verksamheten ska så långt som möjligt bedrivas på ett sådant sätt att trängsel undviks och att människor kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra.*

Första stycket gäller även vid entréer till sådana lokaler och områden, om den som driver serveringsstället äger eller på annan grund disponerar över entréområdet.

Paragrafen reglerar skyldigheten för den som driver ett serveringsställe att förebygga smittspridning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I *första stycket*, som utformas med 4 § lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen) som förebild, ändras de krav som ställs på verksamhetsutövaren. Kraven på utformningen av serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus, serveringsställets organisation och rutiner ändras. Av lagtexten framgår i stället att den som driver ett serveringsställe ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra smittspridning på serveringsstället. En sådan åtgärd kan t.ex. vara att sätta upp information till besökare om hur smittspridning kan begränsas. Verksamheten ska också så långt möjligt bedrivas på ett sådant sätt att trängsel undviks och människor kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. Trängsel kan förhindras och avstånd hållas genom att serveringsstället begränsar antalet besökare som samtidigt får vistas i lokalerna och möbleringen anpassas så att det inte uppstår trånga passager i lokalerna. Paragrafen kompletteras med mer detaljerade bemyndiganden om vilka föreskrifter regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela (se kommentaren till 10 §). Uttrycken ”den som driver ett serveringsställe”, ”lokaler” och ”tillhörande områden utomhus” ändras inte i förhållande till hittillsvarande lydelse. När det gäller innebörden av uttrycken, se prop. 2019/20:172 s. 42.

4 § Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet *utövar tillsyn över att föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 § följs.*

Länsstyrelsen ska ge länets kommuner stöd, råd och vägledning.

Paragrafen reglerar tillsynsansvaret enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt den hittillsvarande lydelsen av *första stycket* har den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet tillsyn över att lagen och anslutande föreskrifter följs. Ändringarna i 3 och 10 §§ innebär att lagtexten blir mer allmänt hållen och att bemyndigandena om vilka föreskrifter om krav på smittskyddsåtgärder som regeringen eller den

myndighet som regeringen bestämmer får meddela blir mer detaljerade. Genom ändringen begränsas nämndens tillsynsansvar till att endast avse krav på smittskyddsåtgärder som framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 §. Eftersom begreppet ”anslutande föreskrifter” tas bort innebär ändringen att tillsynen inte längre omfattar föreskrifter som har meddelats med stöd av restkompetensen eller rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 7 § regeringsformen (jfr prop. 2019/20:172 s. 43).

7 § Den nämnd som avses i 4 § får i sin tillsynsverksamhet besluta de förelägganden och förbud som behövs för *tillsynen och för att de föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 § ska följas.*

Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

Paragrafen reglerar beslut om förelägganden och förbud. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I paragrafens *första stycke* görs en följdändring med anledning av att tillsynsvaret i 4 § ändras. Ändringen innebär att möjligheten att besluta om tillsynsåtgärder begränsas och omfattar endast de förelägganden och förbud som behövs för tillsynen och för att de föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 § följs.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *att den som driver ett serveringsställe ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på*

- 1. begränsning av antalet besökare,*
- 2. minsta avstånd mellan besökare,*
- 3. begränsning av öppettider, eller*
- 4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.*

Föreskrifter som meddelas med stöd av första stycket får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

I paragrafen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Bemyndigandena har utformats med 7–11 §§ covid-19-lagen som förebilder. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt hittillsvarande 10 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder enligt 3 §. I den senare bestämmelsen finns det enligt hittillsvarande lydelse krav på hur lokaler, tillhörande områden utomhus och entréer ska utformas, hur verksamheten ska organiseras så att smittspridning bland besökare så långt möjligt förhindras samt att det finns rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras (prop. 2019/20:172 s. 18). Genom ändringarna blir bemyndigandet i 10 § mer detaljerat och delas upp i fyra punkter. Kraven i 3 § blir samtidigt mer allmänt hållna.

Enligt *första stycket* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att den som driver ett serveringsställe ska vidta smittskyddsåtgärder. Genom ändringen preciseras bemyndigandet så att det blir tydligare vilka smittskyddsåtgärder som kan bli föremål för reglering i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Enligt *första stycket 1* får föreskrifterna innebära krav på begränsning av antalet besökare. En sådan begränsning av besökarna kan utformas med

hänsyn till flera olika faktorer. Det är t.ex. möjligt att ange ett maximalt antal besökare i förhållande till storleken på serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till. Det är möjligt att göra skillnad på t.ex. utomhus- respektive inomhusdelar. Vidare kan antalet besökare som sitter tillsammans vid samma bord begränsas.

Enligt *första stycket 2* är det möjligt att med stöd av bemyndigandet begränsa avståndet mellan besökare. Genom sådana föreskrifter kan t.ex. det minsta tillåtna avståndet mellan borden på ett serveringsställe regleras.

Av *första stycket 3* framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsning av öppettider för serveringsställen. Motsvarande bestämmelse finns i hittillsvarande 11 § första stycket (se prop. 2020/21:79 s. 45, 46 och 113).

Av *första stycket 4* framgår att föreskrifterna får innebära även andra krav på åtgärder för att förhindra smittspridning. Uppräkningen är alltså inte uttömmande. Exempel på andra smittskyddsåtgärder är att erbjuda möjlighet att tvätta händerna eller använda handdesinfektion och att ha särskilda rutiner för in- och utpassage.

Andra stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 11 § tredje stycket, men får ett utvidgat tillämpningsområde. Tidigare omfattade den geografiskt begränsade föreskrifträtten endast föreskrifter om öppettider (se prop. 2020/21:79 s. 57).

11 § Föreskrifter enligt 10 § får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Föreskrifterna får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa.

Föreskrifterna bör utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder för att förhindra smittspridning.

Bestämmelsen reglerar allmänna förutsättningar för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Bestämmelsen har sin förebild i 6 § covid-19-lagen (se prop. 2020/21:79 s. 26–28 och 94–96). Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt *första stycket* får föreskrifter om särskilda begränsningar meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Det innebär att det måste finnas en koppling mellan den särskilda begränsningen och den eftersträvade effekten på smittspridningen. Om de förhållanden som föranlett en särskild begränsning inte längre är för handen ska begränsningen tas bort.

Av *andra stycket* framgår att föreskrifterna inte får vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. De åtgärder för att förhindra smittspridning som vidtas med stöd av lagen ska alltså vara proportionerliga. Kravet på proportionalitet innebär att det ska göras en avvägning mellan vad som kan uppnås genom åtgärden i fråga om minskad smittspridning och de negativa konsekvenser som åtgärden kan förväntas få. Tänkbara exempel på positiva effekter kan vara minskad sjuklighet och dödlighet i sjukdomen covid-19 samt minskad belastning på sjukvården. Tänkbara exempel på negativa effekter som ska beaktas kan vara försämrad folkhälsa i andra avseenden än sjukdom i

covid-19, inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter som näringsfrihet och egendomsskydd, samt negativa ekonomiska konsekvenser för privatpersoner och företag. Vad som är en proportionerlig åtgärd beror bl.a. på hur omfattande smittspridningen är vid den aktuella tidpunkten eller kan förväntas bli inom en nära framtid. Om det förekommer eller finns en överhängande risk för en omfattande smittspridning, kan det vara motiverat med mer långtgående åtgärder. Kravet på proportionalitet innebär också att en föreskrift om en särskild begränsning inte får gälla under längre tid eller inom ett större område än vad som kan motiveras i förhållande till syftet att förhindra smittspridning. Åtgärderna bör vidare utformas i enlighet med de allmänna riktlinjer för smittskyddet som anges i 1 kap. 4–6 §§ smittskyddslagen (2004:168).

Enligt *tredje stycket* bör föreskrifterna utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder för att förhindra smittspridning. Hur stor risk för smittspridning som uppstår när människor samlas beror på en mängd olika faktorer, t.ex. hur lång tid som besökarna vistas på serveringsstället och om de sitter inomhus eller utomhus. Det innebär t.ex. att olika föreskrifter skulle kunna gälla på serveringsställen beroende på om serveringen sker inomhus eller utomhus.

9.2 Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag

5 § Särskilda begränsningar avseende följande verksamheter och platser får införas genom föreskrifter enligt 7–11 och 14 §§ eller genom beslut i enskilda fall enligt 16 §:

1. allmänna sammankomster och offentliga tillställningar,
2. gym- och sportanläggningar, badhus, bibliotek, museer, djurparker, campingplatser och andra platser för fritids- eller kulturverksamhet som är öppna för allmänheten,
3. köpcentrum, varuhus, gallerior, butiker, serviceinrättningar och andra handelsplatser som är öppna för allmänheten,
4. kollektivtrafik och inrikes flygtrafik, och
5. platser för privata sammankomster.

I paragrafen finns en upplysning om vilka särskilda begränsningar för att förhindra smittspridning som kan införas med stöd av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Paragrafens *andra stycke* tas bort. Ändringen görs till följd av att bestämmelserna om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek i 12 § och bestämmelserna om förbud mot att vistas på vissa särskilt angivna platser i 13 § upphävs. Även möjligheten i 14 § att meddela geografiska förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek upphävs.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som anordnar en sådan allmän sammankomst eller offentlig

tillställning som omfattas av ordningslagen (1993:1617) ska vidta smittskydds- åtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet deltagare,
2. minsta avstånd mellan deltagare med anvisade platser,
3. begränsning av tiden för sammankomsten eller tillställningen, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

I paragrafen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar som avser allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Paragrafens *andra stycke* tas bort. Ändringen innebär att regeringen inte längre får meddela föreskrifter om förbud mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver verksamhet på en plats för fritids- eller kulturverksamhet ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. begränsning av öppettider, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

I paragrafen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar som avser platser för fritids- eller kulturverksamhet som är öppna för allmänheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Paragrafens *andra stycke* tas bort. Ändringen innebär att regeringen inte längre får meddela föreskrifter om att platser för fritids- och kulturverksamhet ska hållas stängda.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver verksamhet på en handelsplats ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. begränsning av öppettider, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

I paragrafen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar som avser handelsplatser som är öppna för allmänheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Paragrafens *andra stycke* tas bort. Ändringen innebär att regeringen inte längre får meddela föreskrifter om att handelsplatser ska hållas stängda.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver kollektivtrafik eller inrikes flygtrafik eller ansvarar för lokaler eller områden som är avsedda att användas av resenärer i kollektivtrafik eller flygtrafik, ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet personer på färdmedel,
2. begränsning av antalet personer i lokaler eller på områden som är avsedda att användas av resenärer,
3. begränsning av den tid under vilken trafiken bedrivs, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

I paragrafen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar i fråga om kollektivtrafik och inrikes flygtrafik samt i fråga om lokaler och områden som är avsedda att användas av resenärer. Övervägandena finns i avsnitt 6.1

Paragrafens *andra stycke* tas bort. Ändringen innebär att regeringen inte längre får meddela föreskrifter om förbud mot att bedriva kollektivtrafik och inrikes flygtrafik.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att smittskyddsåtgärder ska vidtas av den som, inom ramen för en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt, använder eller, direkt eller indirekt, upplåter en lokal, ett område eller ett utrymme för en tillställning eller någon annan liknande privat sammankomst. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet deltagare,
2. begränsning av tiden för sammankomsten, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Första *stycket* gäller inte i fråga om sådana serveringsställen som avses i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

I paragrafen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om särskilda begränsningar som avser lokaler, områden och utrymmen för privata sammankomster. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Paragrafens *andra stycke* tas bort. Ändringen innebär att regeringen inte längre får meddela föreskrifter om förbud mot användning och upplåtelse av platser för privata sammankomster.

Det hittillsvarande *tredje stycket* flyttas till andra stycket. Vidare tas hänvisningen till andra stycket bort.

14 § Föreskrifter som meddelas med stöd av 7–11 §§ får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

I paragrafen regleras möjligheten till geografisk inskränkning av föreskrifter om särskilda begränsningar. Övervägandena finns i avsnitt 6.1. En följdändring görs i paragrafen eftersom 12 § upphävs.

Sammanfattning av promemorian Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19- lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (S2021/06915)

I promemorian lämnas förslag på förlängd giltighet för lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen) och lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. I promemorian föreslås att lagarnas giltighet förlängs till utgången av maj 2022 i syfte att säkerställa en fortsatt god beredskap.

I promemorian föreslås också att det vid en förlängning efter januari 2022 bör göras vissa ändringar i lagarna. Ändringarna innebär bl.a. att bemyndigandena för regeringen att meddela föreskrifter om förbud eller nedstängning tas bort. Vidare föreslås att kraven på smittskyddsåtgärder för serveringsställen anpassas till vad som gäller för de verksamheter som regleras av covid-19-lagen.

Promemorians lagförslag

1.1 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen¹, som gäller till utgången av januari 2022²,

*dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022,
dels att 12 § ska upphöra att gälla,
dels att 3, 4, 7, 10 och 11 §§ ska ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Den som driver ett serveringsställe *ansvarar för att*

1. serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks och att besökare kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra,

2. verksamheten i övrigt organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras, och

3. det finns rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras.

Första stycket gäller även vid entréer till sådana lokaler och områden, om den som driver serveringsstället äger eller på annan grund disponerar över entréområdet.

4 §

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet *har tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs.*

Länsstyrelsen ska ge länets kommuner stöd, råd och vägledning.

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet *utövar tillsyn över att föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 § följs.*

¹ Senaste lydelse av 12 § 2021:7.

² Lagens giltighetstid senast förlängd 2021:860.

7 §

Den nämnd som avses i 4 § får i sin tillsynsverksamhet besluta de förelägganden och förbud som behövs för att *denna lag och anslutande* föreskrifter ska följas.

Den nämnd som avses i 4 § får i sin tillsynsverksamhet besluta de förelägganden och förbud som behövs för att *de* föreskrifter som *har meddelats med stöd av 10 §* ska följas.

Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela *ytterligare* föreskrifter om smittskyddsåtgärder enligt 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *att den som driver ett serveringsställe ska vidta* smittskyddsåtgärder. *Sådana föreskrifter får innebära krav på*

1. begränsning av antalet besökare,

2. minsta avstånd mellan besökare,

3. begränsning av öppettider, eller

4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Föreskrifter som meddelas med stöd av första stycket får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

11 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Regeringen får under samma förutsättningar, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda.

Föreskrifter som meddelas med stöd av första och andra styckena

Föreskrifter enligt 10 § får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Föreskrifterna får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa.

Föreskrifterna bör utformas med beaktande av risken för smittspridning i olika typer av verksamheter och förutsättningarna för att i dessa verksamheter vidta åtgärder för att förhindra smittspridning.

³ Senaste lydelse 2021:7.

Prop. 2021/22:69
Bilaga 2

*får inskränkas till att gälla inom ett
visst geografiskt område.*

Denna lag träder i kraft den 31 januari 2022.

1.2 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, som gäller till utgången av januari 2022¹,

*dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av maj 2022,
dels att 12, 13, 15 och 24 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 12, 13, 15 och 24 §§ ska utgå,
dels att 7–11 och 14 §§ ska ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som anordnar en sådan allmän sammankomst eller offentlig tillställning som omfattas av ordningslagen (1993:1617) ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet deltagare,
2. minsta avstånd mellan deltagare med anvisade platser,
3. begränsning av tiden för sammankomsten eller tillställningen, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte får hållas.

8 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver verksamhet på en plats för fritids- eller kulturverksamhet ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. begränsning av öppettider, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att platser för fritids- eller kulturverksamhet ska hållas stängda.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2021:861.

² Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

³ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

9 §⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver verksamhet på en handelsplats ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet besökare,
2. begränsning av öppettider, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att handelsplatser ska hållas stängda.

10 §⁵

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som bedriver kollektivtrafik eller inrikes flygtrafik eller ansvarar för lokaler eller områden som är avsedda att användas av resenärer i kollektivtrafik eller flygtrafik, ska vidta smittskyddsåtgärder. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet personer på färdmedel,
2. begränsning av antalet personer i lokaler eller på områden som är avsedda att användas av resenärer,
3. begränsning av den tid under vilken trafiken bedrivs, eller
4. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om att kollektivtrafik och inrikes flygtrafik inte får bedrivas.

11 §⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att smittskyddsåtgärder ska vidtas av den som, inom ramen för en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt, använder eller, direkt eller indirekt, upplåter en lokal, ett område eller ett utrymme för en tillställning eller någon annan liknande privat sammankomst. Sådana föreskrifter får innebära krav på

1. begränsning av antalet deltagare,
2. begränsning av tiden för sammankomsten, eller
3. andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Regeringen får, om andra smittskyddsåtgärder bedöms otillräckliga, meddela föreskrifter om förbud mot sådan användning och upplåtelse som avses i första stycket.

⁴ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

⁵ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

⁶ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om sådana serveringsställen som avses i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Första stycket gäller inte i fråga om sådana serveringsställen som avses i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Prop. 2021/22:69
Bilaga 2

14 §

Föreskrifter som meddelas med stöd av 7–12 §§ får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

Föreskrifter som meddelas med stöd av 7–11 §§ får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område.

Denna lag träder i kraft den 31 januari 2022.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:862)
om ändring i lagen (2021:6) om ändring i
ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617) i stället för lydelsen enligt lagen (2021:862) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2021:862

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den
1 februari 2022.

Denna lag träder i kraft den 1 juni
2022.

Efter remiss har yttrande inkommit från Arbetsmiljöverket, Barnombudsmannen, Domstolsverket, Fairlink, Fastighetsägarna Sverige, Folkhälsomyndigheten, Företagarna, Förvaltningsrätten i Malmö, Gävle kommun, Göteborgs tingsrätt, Helsingborgs kommun, Hovrätten över Skåne, Hovrätten över Blekinge, Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Karlstads kommun, Kommerskollegium, Landsorganisationen (LO), Linköping kommun, Lunds universitet (Juridiska fakulteten), Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Malmö kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Region Norrbotten, Riksdagens ombudsmän, SJ AB, Smittskyddsläkarföreningen, Socialstyrelsen, Stockholms universitet (Juridiska fakulteten), Stockholm Live, Svensk kollektivtrafik, Svenska kyrkan, Sveriges advokatsamfund, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Riksidrottsförbund, , Uppsala kommun, Visita och Åklagarmyndigheten.

Följande remissinstanser har inte inkommit med svar: Civil Rights Defenders, Falu kommun, Folkets Hus och Parker, Kiruna kommun, Luleå kommun, Region Skåne, Riksförbundet Sveriges museer, Stockholmsmarknader AB, Sundsvalls kommun, Svenska nöjesparksföreningen, Svensk Handel, Svensk Live, Svensk Scenkonst, Svenskt Näringsliv, Sveriges biografägarförbund och Tjänstemännens centralorganisation.

Synpunkter har även lämnats av National Health Federation Sweden, Tåg företagen och flera privatpersoner.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-11-24

Närvarande: Justitieråden Mahmut Baran, Leif Gäverth och Malin Bonthron

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Enligt en lagrådsremiss den 18 november 2021 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

- 1 lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag,
- 2 lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, dels ändring i samma lag,
- 3 lag om ändring i lagen (2021:862) om ändring i lagen (2021:6) om ändring i ordningslagen (1993:1617).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Helena Rosén, biträdd av departementssekreteraren Jenni Lundh.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 december 2021

Närvarande: statsminister Andersson, ordförande, och statsråden Hallengren, Damberg, Shekarabi, Ekström, Strandhäll, Dahlgren, Ernkrans, Hallberg, Nordmark, Säterberg, Thorwaldsson, Gustafsdotter, Axelsson Kihlblom, Elger, Farmanbar, Danielsson, Karkiainen

Föredragande: statsrådet Hallengren

Regeringen beslutar proposition Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen